

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 3-7: Komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komedier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komedier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 49. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holb05val-shoot-idm140203111393792.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komedier

MELAMPE Tragi-Comoedie

50

Hoved-Personerne

- PHILOCYNE
- LUCILIA
- POLIDORUS
Philocynes Elsker
- LEANDER
Luciliæ Elsker
- DOROTHEA
Philocynes Kammer-Piige
- SGANARELL
Polidori Tiener
- GUSMAN
Leanders Tiener
- PANDOLFUS
Jomfruernes Broder
- DEN GAMLE PANDOLFUS
deres Fader

Scena er en aaben Mark ved Pandolfi Grav

51

Melampe

Indledning

1727 fortalte Holberg om sin »tragi-comoedia« kaldet Melampe: »Helten i Skuespillet er en lille Hund, som to Søstre er saa dødeligt forelskede i, at der deraf opstaar Krig mellem deres Fæstemænd. Krigen bliver dog lykkeligt bilagt, da de to Søstres Broder kommer tilstede og skaffer Melampe, Stykkets Helt og Stridens Æble, af Vejen. Det er forbavsende, hvor denne Komædie faldt i samtlige Tilskuers Smag paa Grund af det usædvanlige i Anlægget! Thi da Digteren i Udførelsen af dette latterlige Emne lader sig rive med til at bruge Sofokles' højstemte Stil, fremkalder han paa een Gang Latter og Taarer hos Tilskuerne. Ellers har Skuespillet det dobbelte Formaal at spotte de Tragedier, som svulmer af daarlig Patos, og de »Kvinder, der - som Digteren siger - er parat til med Ægtemandens Død at frelse deres Skødehunds Liv. [Juvenal VI, 654]««. I Epistel 249 gentog Holberg, at »Melampe er en Parodie over Tragædier: Dens Merite bestaaer der- udi, at en latterlig Materie er udført udi prægtige og bevægelige Vers, saa at Tilskuerne deraf kan bevæges baade til Graad og til Latter«.

Det er saaledes ved en æstetisk Dobbelttone, Holberg har søgt at udmærke sig i »Melampe«. Skødehunden var fra Juvenals 6. Satire, som revsede de romerske Damers Sæder og Uskikke; Holberg nærrede en hjertelig Foragt for en fornøftstridig Tilknnytning til f. Eks. en Hund. Han var tillige en Fjende af Svulst og havde nok Tilbøjelighed til at regne de fleste franske Tragedier til den uægte Patos; den ægte og naturlige Patos brugte han selv, f. Eks. i en

52

latinsk Sørgetale over Frederik IV. Det er derfor sikkert nok, at Komædieskriveren vilde have Tilskuerne til at le ad Tragediemanéren. Men samtidig glædede det ham, at de græd, naar de ømme Søstre gruer for deres elskede Dyrers Skæbne. Under sørgmodig Musik deklamerer en af dem i en Række Aleksandrinerstrofer, der

ender med: »naar Melampe borte er«.

Holberg kalder denne dobbelttonede Genre Tragi-Comoedie. Denne fandtes i Frankrig i mange Variationer; Holberg har skabt sin egen. Littré's Dictionnaire, som registrerer det klassiske franske Sprog, definerer Tragikomedien som et Teaterstykke, der tilhører Tragedien ved sit Emne og sine Personer og Komedien ved sine Hændelser og ved Knudens Løsning. Baade Corneilles *Le Cid* og Molières *Don Juan* var Tragikomedier. Holberg forstærker Kontrasten mellem høj og lav Stil, idet de fornemme Personer taler paa Vers, de jævne paa Prosa. Han har gjort sig Umage med Versene, som gennemgaaende er bedre formet end i »Peder Paars«. Men han har, bl. a. ved Emnevalget, lagt sig saa tæt paa det groteske, at vi føler os i det italienske Masketeater, hvor alt kunde parodieres.

Litteratur

Anne E. Jensen: Studier over europæisk Drama i Danmark 1722-1770, 1968, S. 134 ff., 203 f., 367, 411 f., 429, 465. - F. J. Billeskov Jansen, i Dansk Litteraturhistorie I, 1964, S. 298-99.

53

SCEN. 1.

Bønder.

1. BONDE

Aa, Aa! det gode varer ikke længe. Nu har vi Ufred igien. Den Karl maa ha haft lidt at bestille, som fandt først paa Krig, hvor Folk skal slaae Arme og Been af dem, som man ikke kiender.

2. BONDE

Men hvor af veed du, at vi faaer Ufred?

1. BONDE

Vi faaer ikke, men vi har den alt, thi Trommen gaaer og heele Byen er i Allarm.

2. BONDE

Det er best at vi gaaer til Side; thi naar Fienden 54 er i Landet, saa kaster man Musqvetten paa Nakken af hver een, man møder.

1. BONDE

Førend jeg lar mig hverve, før skiær jeg min Tommel-Finger af; saa gjorde baade min Faer og min Far-Faer, og derved undgik at blive Soldater.

2. BONDE

Jeg hører, du har got Folk at slægte paa. Dersom du kunde regne slige Forfædre ud i 16 Led, kunde ingen disputere dig gammel Adelskab, og du burde føre en Haand uden Tomme i dit Vaaben, og hidde, i steden for Haans Jacobsen, Johan Tommel-løs.

1. BONDE

Mine Forfædre var, mare! ingen Coujoner; de var ikke saa bange for en Tommel-Finger. Min Beste-Faer var saadan en Karl, at han før skulde ha hugget sin Haand af, end giet sig under Malicen.

2. BONDE

Var vi kun vel her fra først, saa skulde det siden ingen Fare ha.

1. BONDE

De finder os nok allevegne. Du kiender nok Rifogden, vi skyvier os aldrig for ham; thi han støver Bønder bedre end en Hund støver Harer.

2. BONDE

Det maa han. Men i saadan Fald kaster jeg ham en halv snees Daler i Næsen; hvilken Bræk eller Sygdom jeg da vil ha, den faaer jeg strax: Vil jeg ha en Podagra i Hænderne, saa svær han paa Mønstringen, at jeg har den; Vil jeg ha den i Beenene, saa gjør han ligesaa, og sætter sin Rifogds Salighed i Pant paa, at jeg nytter ikke til Krigen.

1. BONDE

Men nu at forære 10 Daler bort, nu atter igien 10 Daler, hvad skal man da ha at betale Skat og Landgilde med?

2. BONDE

Det lar jeg Propretaren sørge for. Kort at sige: Naar jeg har Rifogden til Ven, saa kand hverken Capteenen eller Propretaren rykke et Haar af mit Hoed.

1. BONDE

Du er en klog Mand, jeg troer, du kunde selv være Rifogd.

2. BONDE

Ja hvorfor ikke? Men det er Ulykken, at vi Bønder blir aldrig meer end det vi er. Vi skal gaae i Krig og sætte Arme og Been til for en Lieutenant at 55 blive Capteen, og en Capteen at blive Øverst, men vi bliver de samme. Det gaaer der til ligesom i Skakspill: Bønderne maa opoffres, at Officererne kand komme frem.

1. BONDE

Hør, der kommer, Drolen splide mig ad! Trommen. Den Lyd klinger ikke nær saa vel i mine Øren, som Mad-Klokken.

2. BONDE

Skal vi løbe?

1. BONDE

Hvor skal vi løbe hen? det er ligesaa got, at vi staaer.

SCEN. 2.

Tromslager

En kommer ind og slaaer paa Tromme, hvorum ringer sig en stor hob Folk. Tromslageren oplæser Efterfølgende:

Saasom i Dag henved Klokken 8 den Velbaarne Jomfru Philocyne har, sig og sin Familie til stor Hierte-Sorg og Bedrøvelse, tabt en liden Skiøde-Hund ved Navn Melampe, saa gives hermed tilkiende, at hvo som kand aabenbare samme Hund eller bringe den tilbage, skal ha 10 Ducater. Hunden er gandske hvid, tegned med sorte Øren og en sort Plet i Panden; Fødderne er u-beskrivelig nette, uden den venstre, som er noget tykkere end de andre. Hvad Sindets Gaver er angaaende, da har samme Melampe fast menneskelig Forstand; thi omendskiønt den ikke kand tale, saa kand den dog ved Geberder gie sin Meening tilkiende: Naar den vil ligge i et Skiød, skraber den med det eene Forbeen paa

Forklædet, og naar den vil ligge paa sin Pude under Kakkellovnen igien, gir den sin Villie tilkiende ved at la falde en liden Vandtaar paa Forklædet, dog saa subtilt, at det ingen Skade gjør. Den er af saadan fornemme Naturel, at den ingen Mad æder, uden den er tygged, og skielver af Kuld endogsaa udi Augusti Maaned. Den har et Fløyels Halsbaand, hvorpaa staaer med Guld broderet: Melampe.

Han rører Trommen igien og gaaer bort. De andre spytter deraf.

56

SCEN. 2.

Sganarell. De 2de Bønder.

1. BONDE

Hør Cammerat! var det ikke andet Trommen gik for?

SGANARELL

Er det ikke nok? En Hund der har saadan Forstand, at han kand la Taare falde paa Skiødet, naar han vil ned! Saadan en Hund har meere Forstand end 4re af de beste Bønder i jer Bye.

1. BONDE

Men naar Hunde gjør saadant hos os, saa vrir vi Halsen om paa dem.

SGANARELL

Ja jeg troer det nok, men hvorfor gjør I det? just fordi I er Bønder. Havde I været opdragne som fornemme Folk, saa gjorde I det ikke.

1. BONDE

Mig synes, at vi Bønder er bedre opdragne derudi; thi det er en slet Optugtelse at lære at bedrive Afgudsdyrkerie med en lumpen Hund.

SGANARELL

Du faaer vist en Ulykke, dersom din Frue faaer at høre at du kalder en smuk Skiøde-Hund en lumpen Hund. See kun til, om du ikke blir sat fra din Gaard.

1. BONDE

Ney, vor Frue har ingen Skiøde-Hund, det jeg har merket.

SGANARELL

Saa maa hun da ikke være ret Frue, men alleene Madame.

2. BONDE

Hvad Forskiel er der imellem Frue og Mardame?

SGANARELL

Ligesaa stor Forskiel som imellem ærlig og velbaarne. I lumpne Bønder, som er kun halve Mennesker, er agtbare og ærlige, men Kiøbsted-Folk ere Velædle, Velbyrdige og Velbaarne.

2. BONDE

Mig synes at det er meer at være Agtbar og Ærlig. Den Titul Velbaarne kand man gie en Hest, som er vel skabt; men ikke Ærlig. Vor Capteen er fød med 2 skiæve Been, kand man ogsaa kalde ham Velbaarn?

SGANARELL

Hvad andet?

57

1. BONDE

Men siig os Cammerat, er der da ingen ærlige og agtbare Folk meer i Kiøbsteder?

SGANARELL

Ney, ikke uden i de smaa Gader. For 40 Aar siden heed de største Mænd Ærlige og Velbyrdige, hvorudover en vis Borgemester, da han engang af Vanvare fik saadan Udskrift paa et Brev: Ærlig og Velbyrdig Hr. Borgemester, kunde han ikke lide saadan Hyklerie, at man vilde gie ham en Adelig Titul, som ham ikke tilkom, og derfor sagde til Buddet: Hels din Husband og bed ham spare med sine Titler, som mig ikke tilkommer; thi jeg er hverken ærlig eller velbyrdig. Men nu er det kommen saa vidt, at Borgemestere hedder Excellencer, og Præster Eminencer, Kræmmere Marchands tres renommés, Borger-Døttre Frøikener, Stue-Piger Jomfruer, Kokke-Piger Mammeseller, ja Bønder ogsaa skammer sig ved at være agtbare og ærlige.

1. BONDE

Far vel Cammerat, vi maa reyse. Gud skee Lov, at dette Trommeslag og denne Allarm havde intet andet at betyde.

De gaaer.

SGANARELL

Disse Bønder havde ret; thi det er Skam og Spot at gjøre saadan Allarm for en Hund. Vor Jomfru er nu saa desperat derover, at naar man seer hende, skulde man tænke, at hun agerede en Tragædie og spillede samme Rolle som en forliebt Heroinde, der har mist sin Kiereste. Faaer jeg eengang Døttre, som nok kand skee, thi vi er alle Mennesker, saa skal min første Faderlige Formaning til dem være, ingen Skiøde-Hund at holde; ikke for andet end for den u-rimelige Kiærlighed, som følger deraf. Thi vor Jomfru kunde ikke gjøre sin Morgen-Bøn med god Samvittighed, førend hun 16 gange havde kyst sin Afgud Melampe; hun kunde ikke gjøre Besøg i Byen uden Melampe; det meste hun talte om, var Melampe; de fleeste Drømme, hun kunde ha, var at Melampe ikke var ved Helbred. Kort at sige, der var ikke andet end Melampe for og Melampe bag. Men see, der kommer Kammer-Piigen Dorothea.

58

SCEN. 4.

Dorothea. Sganarell.

DOROTHEA

Aa! det er en Ynk at see paa den stakkels Jomfru; Intet i Verden kand trøste hende, men hun raaber hver Øyeblik: Min Verdens Glæde er mig berøvet, Melampe er borte. Men der seer jeg Sganarell; stakkels Karl, han er lige saa bedrøvet som vi andre. Jeg seer, Sganarell, at du er en troe Tienner og tager Part i Jomfruens Sorg; du seer ret ilde ud af Sorg.

SGANARELL

Ja jeg har nok Aarsag at sørge; jeg har større Sorg end I andre.

Han græder.

DOROTHEA

Har du nogen a parte Sorg?

SGANARELL

Ja, jeg har een, som bringer mig i Graven. Vor gamle sorte Kat, som jeg elskte som min kiødelige Broer, har faaet ont i sit eene Been; Jeg frygter, at det er Podagra.

Han græder.

DOROTHEA

See engang hvilken Phantast! der ligger stor Magt paa en raaden Kat.

SGANARELL

Hør Dorthe, eftersom vi skal spille Tragcedie i Huuset, saa maa jeg jo ogsaa ha en Rolle; thi at hænge sig for en Kat eller Hund, fortienner lige store Ære-Støtter, de er u-mælende Bæster tilsammen. Hvilken der er meest fornemme eller bør staae højest i Rangen, er mig u-bekiendt.

DOROTHEA

Det vil gaae dig ilde, dersom Jomfruen faaer høre at du legger ikke meere Sorgen paa Hiertet, men ligner din lumpen Kat ved saadan et artigt Creatur som Melampe.

SGANARELL

Men ræt Alvor, gaaer denne Sorg jer til Hierte, Mammeselle?

DOROTHEA

Mit Hierte er færdig at briste af Sorg.

SGANARELL

Jeg merker nok, at I gaaer med en Frue i Maven. See engang hvilke fornemme Nykker hun har allerede.

59

DOROTHEA

Jeg skal min Troe klage dig for Jomfruen.

SGANARELL

Meener I, at alt dette, som jeg har sagt, var mit Alvor? Ney, jeg sørger min Troe ligesaa meget som nogen anden, og jeg har allerede gjort et Sørge-Vers over Melampes Forliis.

DOROTHEA

Jeg kiender dig nok, din Spotte-Fugl.

SGANARELL

Det er min Troe sandt jeg siger. Jeg veed, at der blir holdet Sørge-Stue, og saa skal der jo deeles Vers ud. Nu løber jeg hen til den, som er Imprimatur i Aar, at han skriver derpaa. Adieu!

De gaaer.

SCEN. 5.

GUSMAN

alleene med Melampe paa Armen.

Mon der kommer nogen efter mig? Ney jeg seer ingen. Jo der kommer een. Ney det var min egen Skygge. Aa! nu faaer jeg min Aande igien. Hey! Hvad vil den Spion? Wer da? Ney, der er ingen; mit eget

Blod gjør mig bange.

Han begynder at skraale.

Aa - - - See der har I den tilbage, spar mit Liv. Men der er jo slet ingen. Hvad kand dog ikke Frygt gjøre? Mig synes hver Øyeblik at være omringet af Folk, skjønt jeg er gandske alleene. Nu seyler jeg i Havnen og har kastet Anker. Om nogen spør herefter, hvo der er den største Mand i Verden, da kand svares uden Betænkning, det er Gusman; thi jeg har gjort selv samme som Paris Kong Priapi Søn af Troja, der tog Helene bort. Homerus eller Senecus burde staae op af Graven igien for at beskrive i lige saa tyk Bog disse mine Bedrifter; Thi vore Tidens Poeter er ikke den Ære værd. Nu vil jeg gjøre en Lignelse mellem mig og Paris, at den gunstige Læser kand deraf see, hvilken af os er størst. Gaaer vi til Fødselen, da var Paris vel en stor Junker, og jeg en Carnali, men just fordi jeg er en Carnali, just derfor er jeg større end han; thi han som en 60 fornemme Mand var oplært i Intriguer, og derfor ikke maa takke saa meget sig selv som sine Forældre for god Optugtelse. Mine kiære Forældre derimod var Dosmere og Slyngeler, jeg selv er opdragen som en Skabhals, og dog har gjort samme Bedrifter som Paris; Ergo er jeg større end Paris. Videre: Paris havde paa Reysen med sig Raadgivere, som alle var durchtrængende Karle, der kunde sige: Saa og saa skal eders Durchleuchtighed gaae jere Sager an (om jeg mindes ret, saa var der ogsaa Cardinaler i hans Raad, hvilke Karle man kand bruge til alting) men jeg var mutter alleene. Ergo er jeg større end Paris. Videre: Paris bortsnappede det skjønneste Creatur, nemlig Helene, i Grækenland; jeg derimod det skjønneste Creatur *Han viiser Hunden frem.* udi Italien. Nu er Italien større end Grækenland; Ergo er jeg større end Paris. Videre: Den skjønnne Helene var af de slags Qvinder, om hvilke man siger i Sprichwortet: Den er god at lokke, som efter vil hoppe. Jeg derimod bortsnappede Melampe allene med Behændighed; Ergo er jeg større end Paris. Videre: Helene blev tagen paa aaben Mark under Høymesse, da ingen Folk var tilstæde, jeg derimod har taget Melampe af hans Frues Sove-Kammer; Ergo er jeg større end Paris. Videre: Det Bytte, som Paris fik, var en Hertugs Datter, mit derimod en Skiøde-Hund - - - Ney det gaaer ikke an, der i var Paris større end jeg; Dog lad mig eftertænke det, jeg vilde nødig gie ham efter i noget. See nu reeder jeg mig derfra: Mangen een elsker og sætter større Priis paa sin Skiøde-Hund end sin Datter; hvad som er i meest Priis, det er størst, Ergo er jeg ogsaa i den Post større end Paris. Endnu kommer jeg en Post ihu: Paris maaskee har aldrig været til i Verden, eller i det ringeste ikke bortsnappet Helene (thi vi har kun nogle gamle Vers derfor, og man veed, at en Poet kand lyve saa stærk som en Hest kand rende) men jeg er virkelig til og har virkelig gjort dette Rov; Ergo er jeg større end Paris. Nu vil jeg fortælle, hvordan det er tilgaaed med dette Rov, efterat jeg først har rørt noget om Melampes Byrd og Herkomst. Dette Creatur, som formedelst sin Skiønhed har sat Spliid imellem 2de Høyadelige Jomfruer, er fød og kommen til Verden for 4 Aar siden. Hans Moer heed Diana, en troe Tienerinde og Client af det Pandolfiske Huus, og var formedelst sin Dyd og Skiønhed saa meget elsked af Hyacintha den gamle Pandolfi Frue og Philocynes Moer, at Pandolfus, hvorvel en sagtmødig Herre, straffede hende ofte med Ord derfore; men det kunde ikke hielpe, thi Kiærligheden tog meer og meer til, saa at da bemeldte Diana døde i Barselseng med denne Melampe, døde ogsaa Fruen strax derefter af Sorg.

Han peger paa Hunden og siger:

(Taarene staaer det stakkels Creatur i Øyene, naar hun hør tale om sin Moer.) Hvo Melampes Faer har været, derom kand intet vist siges, dog holdes en ved Navn Hector, som havde Omgængelse med Moeren Diana, at være saa nær som nogen dertil. Den gamle Herre Pandolfus og Hyacintha efterlod sig en Søn ved Navn Pandolfus, som et Aar for Forældrenes Død reyste til Africa, at stride for de Christne mod Morer og Saracener, og 2de Døttre Lucilia og Philocyne. Til denne sidste, nemlig Philocyne, testamenterede Moeren Hyacintha den nyfødde Melampe udi Luciliæ Fraværelse, som ved sin Tilbagekomst protesterede solenniter derimod, foregivende, at saadant kostbar Bytte hende, som den Førstefødde, skulde tilhøre. Men Philocyne havde ingen Øren dertil, hvorudover der reyste sig Uvenskab imellem Søsterne, som stedse indtil denne Tid har skilt den eene fra den anden. Imidlertid har Lucilia ved Practiker arbejdet paa at faae Melampe i Hænderne, men forgiæves, indtil omsider hendes Kiærestes troe og vel-meriterede Tiener, jeg Gusman, har gjort det mueligt, som tilforn var u-mueligt, og med List bortsnappet denne Tarentinske Helene, hvilken Gierning 16 Laur 62 bær-Krantze ikke kand belønne; thi jeg tar heller Penge. Intriguen gik for sig paa denne Maade: Melampe havde faaet for nogle Dage siden en lille Hævelse i sit eene Bagbeen, hvilket da jeg fik at viide, gav jeg mig ud for en Doctor og tilbød mig inden 4re Timer at ta samme Hævelse-Syge bort; men jeg gjorde saa længe Visiter til den Syge, indtil jeg saae min Tempo og tog den bort. Nu er all min Sorg, hvor jeg skal faae fat paa min Herre Leander, for at overlevere ham denne Skat, hvorudi all hans Lykke og Velfærd bestaaer. Han brænder af Kjærlighed til Lucilia, men kand ikke vinde hendes Hierte, med mindre han flyer hende Melampe. Men jeg maa hen og kaste min Doctor-Kiøl af, og siden oplede min Herre.

Han gaaer.

SCEN. 6.

Lucilia. Leander. Gusman. Dorothea.

LUCILIA

Omsonst min Kjærlighed, Leander, I begiærer,
Hvis I til Brude-Skienk Melampe ey forærer,
Som Philocyne mig med List har vundet fra;
En slig Klenodi jo tilkom Lucilia:
Paa Moders Testament min Søster sig beraaber,
Men Første-Fødsels Ret Lucilia dog haaber
Saa stærk at være, at ved Testament og Dom
Den ey mod Billighed og Ræt kand stødes om.
I min Fraværelse, da jeg ey kunde vente
Min kiære Moders Død, hun saadan Testamente
Ved Underfundighed tilveye haver bragt;
Jeg derfor List mod List maa bruge, Magt mod Magt.
Den Sag, Leander, jeg har eder overdraget,
Men I at spiise mig med Løfter har behaget;
I eders Bistand mig har lovet, Magt og Konst,
Men indtil denne Tiid alt været har omsonst.
Vent aldrig, at I meer maa komme for mit Øye,
Med mindre derved I mit Hierte kand fornøye.
63Viid, O Leander, at Melampe er det Baand,
Som os i Kiærlighed forbinde eene kand;
Slig Gave eene mig til Kiærlighed opvækker,
Melampe den Magnet er, som mit Hierte trækker:
Flye mig Melampe, det maa skee med List, med Vold,
Saa blir mit Hierte ey meer mod Leander kold.

LEANDER

Kand, O Lucilia! de Suk og salte Taare,
Som flyde Strømme-viis, jer Hierte ikke saare?
Skal saadant Creatur hos eder meer formaae
End Taare, der i en troe Beylers Øyne staae?
Ach Himmel! hvis det nu gik til som for dum Dage,
Da Skikkelse af Dyr man kunde sig paatage,
Jeg ey Betænkning tog, men ønsked denne Stund,
At jeg forvandlet blev til saadan Skiøde-Hund.

LUCILIA

Slig Metamorphosis, Leander, skeer ey meere,
Hold derfor ikkun op mit Hierte at begiære,
Tal ey om Elskov meer!

LEANDER

Ach hvilke haarde Ord!

LUCILIA

I faaer ey anden Trøst.

LEANDER

Sligt bringer mig i Jord.
Betænk, Lucilia - - -

LUCILIA

Jer Klage ikke nytter,
I maa fortvile, døde, alt saadant jeg ey skytter;
I recitere maa af traurigst Skue-Spill
Hver Dag en Scene, jeg dog stopper Øre til.
I heele Sophocles maa som en Lectie lære,
I af Euripides og andre maa frembære
De meest fortviilte Ord, som Steen bevæge kand:
Det rør ey Hiertet; jeg mod alting holder Stand.

Som Skrømt og Fabel jeg all Klage vil udtyde;
Jeg veed, I Venskab ey med Polidor vil bryde,
Jeg merker Sygen, veed hvorudi den bestaaer,
De Tanker, hvormed I, Leander, svanger gaaer.
At bryde med en Ven, jeg eder ey vil nøde;
64I Polidorus ey for Hovedet vil støde,
I tænker ved jer selv: hvis I begaaer det Rov
Og mig Melampe flyer, I dermed Venskabs Lov
Mod Polidorus strax tillige overtræder.
Betænk, om Kiærlighed med Rætte saadant heder!
Mon jeg med Billighed ey eder har fordømt,
I det jeg holdet har jer Graad og Suk for Skrømt?

LEANDER

Forældre, Slægt og Blod jeg agter ikkun føye,
Opoffrer alting for min Jomfru at fornøye.
Med Polidor jeg ey alleene bryder Fred,
Naar I befaler, men jeg ogsaa er bereed
At øse ud hans Blod, mig selv af Dage tage,
For Elskov og for min Gudinde at behage;
Jeg svær ved Himmelen, at saadant Venskab ey
Mig kand forhindre paa min Elskovs Stie og Vey.
Jeg meer Forhindring og jo fleere Steene møde,
Jo meere stridig Strøm mig af min Vey vil nøde:
Jo meer jeg muntres op, jo meer jeg staaer imod,
Jo meere Elskov i mit Hierte fæster Rod.
I maa, Lucilia, tilfulde dette vide,
At intet Venskab er, jeg sætter jo tilside,
For at behage den, jeg elsker som min Siæl.

LUCILIA

Hver anden Beyler sig hver Tiime kalder Træl,
Med Sværd for Brystet staaer. Jeg eders Tale priiser,
Naar I, Leander, først i Gierning sligt beviiser;
Jeg hidindtil dog har kun merket blotte Ord,
At jeg det Kiæreste for eder er paa Jord,
At I for min skyld vil i Verden alting vove,
At mine blotte Nik skal være eder Love,
At eders Villie min i alt er underlagt.
Lad af at love, og ey underskriv en Pagt,
Giør ey et Forbund, som I ey kand efterleve.

LEANDER

Af slige haarde Ord mit Legeme maa bæve;
Ach! Himlen vidne skal, at I mig Uræt giør,
65At saadan Klage ey mod mig udøses bør.
Hold op, med slige Ord min arme Siæl at trykke,
Viid at min Villie ey, men kun min tynde Lykke,
Min Fiendes Skandse, hans Mistanke, nøye Vagt
Alleene hindret har mit Arbeyd, List og Magt.

LUCILIA

Naar man har ingen Lyst, man strax Undskylding finder,
Da mindste Steen til Bierg og alting blir til Hinder,
End for en Spindelvæv man da tilbage gaaer,
Ja det, som mindre er, i Veyen for os staaer;
Man kand ey, for man ey har Lyst til Vey at finde.
Men jeg maa gaae, jeg nok har talet denne sinde.

LEANDER

Vend, skønne Jomfru, ey saa hastig Ryggen til;
Min Tiener denne Stund forsøge alting vil.
Hans Fliid og Hurtighed jeg mod hans Herre kiender,
Maaskee han denne Stund Melampe har i Hænder.
Der kommer han. Han jo paa Armen noget bær.
Ney det er intet. Jo det dog Melampe er.
Jeg seer mit Glædes Skib jo lykkelig at havne.

Kom hid min Tiener, kom og lad mig dig omfavne!
Ach! min Forløser, du et Bytte med dig før,
Hvorved du levende en død Leander gjør.
Mit Hiertes Ønske nu jeg engang har opnaaet,
Siig os, hvorledes du Melampe haver faaet.

GUSMAN

Slig Spørsmaal, Herre, er jo meget underlig,
I veed jo, ingen Ting u-muelig er for mig.
At vide min Practik, kand eder lidet nytte,
Nok er det, at I faaer det høyforlangde Bytte;
Jeg har mig ey betient der i af Fandens Konst,
For Resten Spørsmaal mig at gjøre er omsonst.

LEANDER

leverer Jomfruen Hunden. See her, Luciliæ jeg det Klenodi giver,
Hvorved en Ende paa Leanders Jammer bliver.
Hvad sønderrive kand nu meer vor Elskovs Baand?

66

LUCILIA

Haab ey forgiæves meer, der haver I min Haand.

De gaaer ud. Imidlertid har Dorothea hørt dette og altereret sig.

DOROTHEA

alleene.

Aa Himmel! hvad seer jeg? Melampe er ved Practikker kommen i Lucilies Hænder. Hvad skal jeg nu gjøre? Dølger jeg det, saa gjør jeg mod min Pligt; Aabenbarer jeg det, saa sætter jeg tvende Familier mod hinanden, foraarsager U-eenighed, Had og Mord. Det er dog best, at jeg tier. Men Spørsmaal, om jeg kand tie, om jeg er meer fuldkommen derudi end andre Fruentimmer. Just derfor, fordi det er Magt paaliggende at tie, just fordi det er en Synd at aabenbare, just derfor maa det ud. Jeg kiender min Skrøbelighed, det maa ud, om det skal igiennem mine Sider. Jeg veed, at jeg gjør ilde derudi, men just derfor sprækker jeg af Begierlighed til at aabenbare den heele Historie. Aa! gid det havde intet at siige, eller at jeg forsaae mig ikke der i. Dorothea! saae ikke U-eenigheds Sæd iblant Søstre! siig ikke, hvor den Helene er, for hvis skyld en nye Trojansk Krig vil begyndes. Men der seer jeg Sganarell. Jeg maa forsøge paa ham, hvorvidt jeg kand holde mine Affecter i Tømme.

SCEN. 7.

Sganarell. Dorothea.

SGANARELL

Jeg lovede at viise jer nogle Sørge-Vers, Mammeselle, men jeg erindrede siden, at jeg har ingen giort. Det er ogsaa noget gemeent nu at være Poet, thi jeg troer, her er lige saa mange Vers-magere i Byen, som der er Fluor i September Maaned; tilmed saa veed jeg ikke, om Melampe er død.

DOROTHEA

Ney, hun lever endnu.

SGANARELL

Hvor er hun da?

DOROTHEA

hun vil gaae.

Gak fra mig, din vanartige 67 Skielm! jeg vil ikke siige det; jeg skal ikke siige det, om man end legger mig

paa Pinebænken.

SGANARELL

følger efter hende.

Aa min allerkiæreste Dorthe, siig mig det.

DOROTHEA

Ikke om du gav mig all Verdens Guld.

SGANARELL

I veed jo, at jeg kand tie.

DOROTHEA

Bort, bort, du frister mig kun forgiæves.

SGANARELL

Siig mig kun den Persons første Bogstav, i hvis Eye den er.

DOROTHEA

Hverken den første eller den sidste.

SGANARELL

Saa maa I da gjerne beholde det hos jer selv.

Han gaaer.

DOROTHEA

Hør Sganarell!

SGANARELL

Jeg er ikke nysgierig.

DOROTHEA

Vil du da beholde det hos dig selv?

SGANARELL

Naar jeg intet faaer at vide, saa har jeg ingen Fristelse.

DOROTHEA

Nu skal du vide det, om du blev gall.

Sganarell holder for Ørene, hun tar Haanden fra og raaber:

Leanders Tiener har practiseret den bort til Lucilia.

SGANARELL

Jeg vidste nok, hvordan man skal bære sig ad, naar man vil ha noget at vide af Fruentimmer. Men Dorothea, det er en forskrækkelig Tidende. Det er best, at vi tier dermed.

DOROTHEA

Ney nu maa det ud. Nu er der alt kommer* Hull paa mig.

SCEN. 1.

DOROTHEA

alleene. O en Fortvilelse! hvad kand dog Sorg ey gjøre,
Naar den tar Overhaand? med Skræk jeg faaer at høre,
At Philocyne har sit Huus og Hiem forladt,
Og ønsket udaf Sorg all verdselig Lyst god Nat.
I Verden hun ey meer kand finde nogen Glæde,
I en Udørken hun Melampe vil begræde;
Man nyelig hende saae i Klæder gandske sort
At tage Afskeed og at gaae i Skoven bort.
Mit Hierte brister, naar jeg stiller sligt for Øye,
Jeg derfor vil i Hast til hende mig forføye,
Og aabenbare, at Melampe er ey død,
Men at den hviiler nu i hendes Søsters Skiød.
Slig Tidende skal all Philosophie fordrive,
Saa Hierte-Sorg til Hævn skal strax forvandlet blive.
Jeg glæder mig, at jeg ved saadan Leylighed
Kand aabenbare det, som jeg har nylig seed,
Kand siige det, som jeg ey ellers burde siige;
Thi jeg et Mennesk' er, ja meer, jeg er en Pige,
Som Tausheds Gave af Naturen nægted er,
Men nu det hidde kand, at saadant eene skeer
Af Pligt at siige det som jeg ey burde dølgje.
Jeg maa i Skoven da min Jomfrus Fodspor følge,
At vende hende fra sin Eensomhed i Hast,
Og mig tillige at befrie fra Tausheds Last.

69

SCEN. 2.

En traurig Musiqve høres, og Philocyne spatseer i Skoven i en dyb Sørge-Dragt.

PHILOCYNE

Ach Philocyne! all din Trøst er nu at græde,
Du jo forsvunden seer din Vellyst, Hiertens Glæde.
Du ellers ingen Trøst i Verden finder meer;
Thi hvad kand glæde, naar Melampe borte er?
Hvad vederqvæge kand mit høybedrøved Hierte?
Hvad kraftig Lægedom nu lindre kand min Smerte?
All Konst, all Lægedom jeg kun u-nyttig seer,
Thi hvad kand hielpe, naar Melampe borte er?
Hvad Fordeel, Glæde kand saa stor Forliis erstatte?
Hvad Herlighed kand jeg vel mod Melampe skatte?
Jeg med Philosophie mig væbner, men, disvær!
Den ey kand hielpe, naar Melampe borte er.
Jeg nu ved Sælskab, nu ved Harpen, nu ved Bøger
Den sorte Angstes Skye at drive bort forsøger;
Naar Hiertet klemmes mest, da synger jeg og leer,
Omsonst dog strider, naar Melampe borte er.
Nu forestiller jeg den Herlighed for Øye,
Som udaf alle Ting mit Hierte bør fornøye,
Min Polidorus, som mig været har saa kiær;
Men alt er Skygge, naar Melampe borte er.
Jeg hør med Andagt til, naar mine Venner siige:
Melampe borte er, man finder dog dens Liige;

Slig Tale Øret kun, ey Hiertet kommer nær,
Alt er kun Fabel, naar Melampe borte er.
Nu forestilles mig den Haanhed og Vanære,
At lade sig af Sorg for ingen Ting fortære,
Nu forestilles mig min Troes Pligt i sær;
Men intet lindrer, naar Melampe borte er.
Jeg veed, en nedrig Siæl end saadant bør forglemme,
Og at et ædelt Sind derover sig bør skiemme,
Jeg mig fordømmer selv, dog Sorg i Hiertet bær,
Jeg gaaer i Graven, naar Melampe borte er.
Hvert Øyeblik jeg seer Melampe for mig svæve,
Dens spæde høyre Been mod Philocyne hæve,
Som af det ædle Dyr for mig er et Signal,
At udi Skiødet den til Hviile dægges skal.
Jeg udi Tanker mig med Glæde mod dig vender,
Jeg griber til, men faaer kun Skyggen udi Hænder,
Det ikkun er din Geist, du selv er ikke meer,
Jeg i Indbildning seer det som jeg ikke seer.
Om Morgenen jeg dig i Sengen efterleder,
Men finder ikke meer det som mit Hierte glæder;
Naar Bordet dekkes, jeg dig Sted og lave vil,
Erindrer ikke, at du est ey meere til.
Du i min Phantasie, Melampe, eene lever.

71

SCEN. 3.

Dorothea. Philocyne

DOROTHEA.

Naar jeg der tænker paa, mit heele Legem bæver
Ach Jomfru

PHILOCYNE

Hvad vil du?

DOROTHEA.

En Tidend jeg frembær:
Melampe lever, ja hun lever, men disvær

PHILOCYNE

Disvær! hvi saa? siig frem, hvad det disvær betyder

DOROTHEA.

Jeg kand for Rædsel ey.

PHILOCYNE

Tal, naar din Jomfru byder.

DOROTHEA.

Melampe lever, men for eder ikke meer,
hun allerede i Leanders Hænder er.
Han den Luciliæ til Brude-Gave giver

PHILOCYNE

Min Sorg forsvinder og til Hævn forvandlet bliver.

DOROTHEA.

Ach Jomfru!

PHILOCYNE

Tal ey meer, spild for mig ingen Tiid,
Flyv som en Piil i Luft, kald Polidorus hid.

SCEN. 4.

PHILOCYNE

alleene, til den anden Side. Mit Legem er i Brand! jeg inge Raad kand finde
Imod min Vrede, thi mig Hævnen denne Sinde
Ophidset har, ja mig Forstanden taget fra;
En Ilias du har begyndt, Lucilia!
Echo svarer Ja. 72Ja? tør du svare Ja? kryb frem udaf din Hule,
Hvor dit Forræderie dig ey skal længe skiule,
- - - skiule,
Ney Polidorus dig i Hast skal leede op
I Jordens Indvold og paa højest Bierge-Top.
--- Top.
Hvad, tør du toppe end? see hvilken giftig Qvinde!
Troe mig, hvad Søsters Had formaaer, du skal befinde.
Den leer jo allerbest, som imod Enden leer,
Du mange Timer ej mod mig skal toppe meer.
--- meer.
Meer? ney vist ikke meer, du min Achilles kiender,
Min Polidorus, som skal rive dig af Hænder
Det kostbar Bytte, som min Verdens Glæde var,
Det ved Leanders Hielp du mig berøvet har.
- - - røvet har.
Jeg veed det nok, du tør dig deraf selv berømme;
Hvor stor din Ondskab er, man derudaf kand dømmе.
Jeg alt dit heele Huus i Grund seer ødelagt,
Thi hvad kand hindre os? mon din Leanders Magt?
- - - Leanders Magt.
Leanders Magt! Ha ha! paa Sand du kand vel bygge,
Thi din Leander er mod Polidor en Skygge.
--- Polidor en Skygge.
Du det at viide faaer, Udgangen alting gir,
Men troe mig, for dit Huus den Krig Ulykke blir.
- - - Lykke blir.
Trods ey, Lucilia, det gaaer dismeere ilde,
Din Overmod vil dig fortryde, men forsiide,
Dit Huus, Leanders Huus skal begge undergaae,
Jeg udi Lænker seer alt begge for mig staae.
--- staae.
Tør du mig byde staae? Jeg kand for Harm ey tale.

73

SCEN. 5.

Polidor. Philocyne.

POLIDOR

Hvad har min Jomfru her sin Tiener at befale?

PHILOCYNE

Hævn, Polidorus, Hævn! viid at Lucilia
Med Svig og List mig har Melampe taget fra.
Leander Instrument til dette Rov har været,
Luciliæ han nys Melampe har foræret,
Han længe luuret har paa denne kostbar Skat
Og endelig den nu i Hænder faaet fat.
Man maa med væbned Haand fra Fienden Byttet tage,
Thi de med gode ey vil give den tilbage.
Jeg tæres vil af Sorg, hvis jeg ey hævned blir,
Hvis I tilbage mig Melampe ikke gir.
Lad ey Lucilia u-hævnet mig fixere,
Lad hende over mig ey længe triumphere,
Gak Polidorus, gak med væbned Haand derhen,
Skaf med Melampe mig min Lyst, mit Liv igien;
Thi intet kand mig fra mit blodig Forsæt skrekke.
Bryd ind med Stormer-Haand, lad flyde Blod som
Bække,
Viis hermed hvad I mod mig udi Hiertet bær,
At eders Kierlighed ey falsk og sminket er.

POLIDORUS

I tør om intet mig, min Jomfrue, længe bede,
I veed, mit Liv, mit Blod til Tieneste staaer reede;
Naar I mig giver Nik, mig intet skrækker af,
For Philocyne jeg med Glæde gaaer i Grav.
Men see, en Søsters Blod mig bydes at udgyde,
Betænk hvad ont der vil af saadan Gierning flyde!
Leander frelset har mit Liv og er min Ven,
Jeg pligtig er for ham at offre Liv igien.
Skal jeg mit Sværd imod min Vens Indvolde vende?
Skal da vor Venskab saa u-lykkeligen ende?
Til alting brug mit Sværd, men spar mig herudi,
Send mig i Graven, men ey for Forræderie.

74

PHILOCYNE

Ach Philocyne! dig all Verden maa beklage,
At du af Elskovs Skin dig ladet har bedrage.
O Qvinde-Slægt, byg ey paa Løfter meer og Eed!
Naar Prøve gøres skal, da til Koldsindighed
Forvandlet Elskov blir, da Masqven man aftager,
Alt det som før var kiert, man vender Ryg, forsager.
Din Kierlighed, jeg seer og merker, Polidor,
Ey andet er for mig end som en meteor,
I hvis Beskuelse naar meest Behag man finder,
Naar man den prægtigst seer, den i en Hast forsvinder;
Som hoven Sneemoes, der paa Fadet prægtig staaer,
Der lover store Ting, men Munden intet faaer.
Mod Qvinde-Kiøn man med Satyrer Landet fylder,
For Ubestandighed hveranden man beskylder;
Af mit Exempel og af andres man dog seer,
At nu omstunder det er Mandfolks Character.
Hvor gavmild ikke er en Cortisan paa Eeder,
Med hvad Forpligtelser han Vey sig ey bereeder,
Naar Jomfru-Hierter han i Snaren bringe vil!
Men det gaaer herudi som udi Skue-Spill:
Naar Elskov sluttet er, saa Spillet Ende haver,
Man til nye Elskov sig en anden Aften laver,
For Florabella nu man udi Døden gaaer,
Nu for en Phillis man med Sværd for Brystet staaer.
Før den ey Titul ret af en bestandig Hyrde,
Der for en Nymphe sig hver Aften fast vil myrde?
Hver Beyler om man nu gjør til Comoediant,
Af min Ulykke jeg beviiser det er sandt.
I har, O Polidor, den samme Vey udfundet,

I Philocyne har med Løfter overvundet,
Jeg tænkte, Polidor en ret Mirtillus er,
Jeg Amarillis, som han eene haver kiær;
Men Himmel, jeg til min Ulykke haver læret,
At det ey Kierlighed, men Sminke haver været,
Enhver Forpligtelse en Lokkemad kun var,
Som en u-skyldig Siel i Snaren styrtet har.
75Jeg uden Afskeed gaaer og eder plat forlader,
Den som jeg elskte meest, jeg nu for alle hader,
I Philocyne ey for Øyen meere seer,
Jeg eengang skuffet er, sligt oftere ey skeer.
Hun gaaer bort.

SCEN. 6.

POLIDOR

alleene. Mit Hierte briste vil, mig zitrer alle Lemmer.
Velgierning, Elskov mit tvilraadig Hierte klemmer:
Nu Philocynes Graad for Øyene mig staaer,
Jeg Sværdet trekker; men Velgiernings Lov modstaaer.
Ret ligesom en Eeg mod Øxen, den vil fælde,
Staaer som i Tviilsmaal til hvad Side den vil hælde,
Et saadant saaret Træ mit Hierte nu er Hig,
To stridig Ting i mig paa eengang fører Krig:
Nu Elskov, nu Fornuft i Hiertet triumpherer,
Taknemmelighed nu, nu atter Hævn regierer;
Jeg staaer som Hercules paa en tvilraadig Vey,
Een raaber: Træk dit Sværd, en anden raaber Ney.
Nu trækkes jeg til een, nu til en anden Side
Af to Affecter, som vil Hiertet sønderslide;
Den som skal hævnnes, er min Philocyne, men
Men den, mod hvilken Hævn skal øves, er min Ven,
Hvis store Troeskab jeg mod Polidorus kiender,
Der reddet har tilforn mit Liv af Røver-Hænder.
Skal jeg til Vederlag berøve ham hans Liv?
Ney Polidore, ney, stat kun mod Elskov stiv.
Du underkaster dig kun derved Folkes Domme,
Din Vens Leanders Blod jo over dig vil komme,
All Verden vil med Ret og Skiel citere dig
Som Speyl og Mønster paa en u-taknemmelig.
Men Himmel! skal jeg da min Kiereste forlade?
Skal den, jeg elsker, mig herefter flye og hade?
Skal Philocyne, skal min kiære Fæstemøe
76Af Sorg i Graven gaae og plat u-hævnet døe?
Af heele Verden jeg Barbar vil heller heede,
Før jeg skal Elskovs Pligt mod hende overtræde.
All Verdens Domme jeg fordømmer meget let,
Naar hun frikiender kun og siiger, jeg gjør ret.
Fat, Philocyne! Mod, grem dig ey meer til Døde.
Leander kommer ind. Men jeg Leander seer at komme mig i Møde,
Hans Aasyn slaaer mig og lidt vankelmodig gjør,
Jeg tænker paa hvad han beviiset har mig før.
Indvolde røres og mit Hierte i mig banker;
Men stat, Cupido, bi, driv bort dislige Tanker!
Min Jomfru byder med min Ven at bryde Fred,
Hun raaber: hvæs dit Sverd! jeg være maa bered.

SCEN. 7.

Leander. Polidorus.

LEANDER

Glæd dig, Leander, du din Jomfru har fornøyet,
Du Havnen naaet har, du Hiertet haver bøyet,
Skiønt med Besværlighed, du dog Magneten fandt,
Som Hiertet trækkede, Lucilia du vandt.

POLIDOR

Hold Stand, Leander!

LEANDER

Hvad?

POLIDOR

Glæd dig ey alt for hastig!

LEANDER

Hvo hindre tør min Fryd? hvo er saa overmastig?

POLIDOR

Det Polidorus tør.

LEANDER

Hvi saa?

POLIDOR

Du spør, hvi saa?
77Med slig Fripostighed du tør her for mig staae?
Betænk, du haver os Melampe jo berøvet,
Og Philocyne ved slig Rov saa høyt bedrøvet;
Jeg Polidor ey er, du ey Leander meer,
Du Hector est, i mig en fiendsk Achilles seer.
Betænk dig, det jo haardt mod Brodden er at stampe,
Du veedst min Tapperhed, tilbage giv Melampe.

LEANDER

Hold kun med Trusler op, jeg frygter ey din Magt,
Jeg større Heldt end dig i Graven haver lagt.

POLIDOR

Hvad Polidori Arm formaaer, du skal befinde,
Jeg beder dig, at du vil her i dig besinde.
Fortryd din Gierning og Melampe giv igien,
At jeg ey nødes skal at figte mod min Ven,
At Verden ikke mig i Fremtiid skal bebreyde,
Mod min Velgiører at jeg føret haver Feyde.

LEANDER

Du bryde, Polidor, rnaa Venskab; hvor det gaaer,
Saa vær forsikkred, at du ey Melampe faaer.
Af dette eene jeg dig, Polidor, berømmer,
At du tilstaaer din Synd, at du dig selv fordømmer;
Hvis ey Leanders Haand dig slaaer og fælder ned,
Da Himlens Dom, min Ret, din Utaknemlighed.

POLIDOR

Vil du Melampe da os ey tilbage give?

LEANDER

Ney, hos Lucilia Melampe skal forblive.

POLIDOR

kaster sin Handske. See der min Handske, som skal være Tegn til Krig.

LEANDER

Der har du min igjen til samme Tegn for mig.

78

SCEN. 1.

SGANARELL

kommet ind slæbendes med en Kat i et Baand, som han har gjort til Krigs-Fange. Jeg dig nu viiset har, hvad jeg har kundet gjøre;
Du veed hvad Krigens Ret den med sig pleyer føre,
Hvad Seyer-Herren med en Fange gjøre kand.
Jeg i rætfærdig Krig er bleven Overmand;
Jeg af Medlidenhed dig Livet dog har lovet,
Skiønt som en Kaalstok jeg afhugge kand dit Hoved.
At myrde Fanger jo tillader Krigens Ræt,
Hvad svar du dertil, bør du ey erkiende det?
Han rykker Katten saa stærkt, at han faaer den til at miave, og Sganarell miaver igjen. Du skal i Fængsel da tracteres paa det beste;
Thi skiønt du Fiende est, saa est du dog min Næste.
Jeg dig med Sværd i Haand vel fanget har i Krig,
Men kand ey gyde Blod, naar man ydmyger sig.

SCEN. 2.

Dorothea. Sganarell.

DOROTHEA

Hvad Pokker bestiller du her med den Kat? er det nu Tid at skiempte saaledes?

SGANARELL

See første Fange, som jeg Fienden tager fra, Nu Krigen maa gaae fort: *Jacta est alea.*

DOROTHEA

Gak Fanden i Vold med dit Narrerie! Gjør man Katte til Krigs-Fanger?

SGANARELL

Hvorfor ikke det? naar man fører Krig om Hunde, kand man meget vel gjøre Katte til Krigs-Fanger. Jeg kunde ha erobret een af Fiendens Hunde saa let, som jeg vil kløe mig i mit Hoed, men jeg vil overlade den Ære til een af Generalerne; thi naar Hoed-Materien til Krig er Hunde, saa kand det ikke anstaae mig som en ringe Tienner at gjøre andre Krigs-Fanger end Katte.

DOROTHEA

Du kommer nok eengang i Ulykke for din kaade Mund. Jeg tilstaaer gierne, at det lader noget ilde for 2de Søstre at udgyde Blod for en Hunds skyld.

SGANARELL

Ja, det lader noget hundsk. Det er ogsaa en Hunde-Krig.

DOROTHEA

Men nok er det, at Philocyne elskte Melampe som sine egne Øyen, og at hende ved List er berøved det Klenodie, hvis Forliis vil bringe hende til Graven. Troe mig, at her bliver andet Blod udgydet end Hunde- og Katte-Blod, og at baade du og jeg kommer til at væde vore Øyen, førend det er til Ende. Holdt derfor op med saadan Narrerie, og lad den Kat fare.

SGANARELL

til Katten.

Begiær du Frihed? Svar! har du ey meere Maal?

Han rykker Katten igien og kommer den til at miave.

Gak Fanden udi Vold paa Cavalliers Parol.

DOROTHEA

Du skal ikke troe, Sganarell, hvor forbittred Polidorus og Leander er mod hinanden.

SGANARELL

De var dog saa gode Venner tilforn.

DOROTHEA

Det er sandt. Men hvad gjør ikke Elskov? Den kand ophidse Børn mod Forældre.

SGANARELL

Men meener du, at jeg kommer til at gaae i Krig med?

DOROTHEA

Hvad andet? Du har jo nydt gode Dage i Freds-Tider, nu maa du ogsaa føle, hvad det er at lide ondt.

SGANARELL

Jeg meener, Sagen blir afgiort ved en Duel imellem Polidorus og Leander.

DOROTHEA

Ney vist ikke; thi jeg merker, at begge Familier gjør alt for store Anstalter dertil.

80

SGANARELL

Jeg vil holde Neutralitet.

DOROTHEA

Det blir dig ikke tilladt. Men der kommer Polidorus. Jeg maa løbe.

SCEN. 3.

Polidorus. Sganarell.

POLIDORUS

Hør Sganarell! din Troeskab er mig bekendt.

SGANARELL

Jeg takker Herren for de gode Tanker, han har om min Person. Jeg vil ikke rose mig selv, men det kand jeg siige, at jeg tienner Herren med Liv og Blod udi Freds-Tider.

POLIDOR

Det er ingen Konst; Men nu skal dig gives ret Leylighed, at gjøre mig Tienneste og lade see, at jeg ikke har irret i de gode Tanker, som jeg har om dig. Du veed, at der har reyset sig Krig og Tvistighed imellem mig og Leander.

SGANARELL

Kand jeg tienne Herren med et got Raad, saa er min ringe Hierne og Pande til Herrens Tieneste.

POLIDORUS

Du skal hielpe mig baade med Raad og Daad.

SGANARELL

Ja mænd for Rimets skyld. Men hvorudi skal den Daad bestaae?

POLIDOR

Du skal forklæde dig.

SGANARELL

Ja nok: Herren vil maa skee have mig paa Masqverade med sig.

POLIDOR

Ney Sganarell, du skal agere en Spion og udforske, hvad Leanders Folk forretter, hvad Anstalter de gjør, hvad Anslag de har, og hvor mange Strids-Mænd han kand bringe til veye, hvorom du skal gie mig en tilstrækkelig Underretning.

SGANARELL

Men Herre! man pleyer at hænge Spioner, naar man faaer fat paa dem, hvilket er ikke min Leylighed, besynderlig efterdi jeg er forloved med en ung Pige, som gremmede sig død, om jeg blev hængt. Jeg selv har kun et Liv at sørge for, men jeg beder om at blive befriet fra denne Forretning for hendes skyld; Thi skulde jeg komme i Ulykke og blive hængt som en Spion, og hun derover skulde gremme sig saa hart, da sørgede jeg mig virkelig ihjel.

POLIDOR

Giv dig tilfreds. Hvis du falder i Fiendens Hænder og omkommer, da skal jeg nok forsørge hende.

SGANARELL

Det staaer mig ikke for Øyen, Herre! men det er en Skam at blive hængt for Troeskab mod sin Herre.

POLIDOR

Er det Skam for en Tienner at blive hængt for Troeskab mod sin Herre?

SGANARELL

Det maa være hvad det være vil, saa er dog hænges at hænges, og en Galge en Galge. Jeg veed nok, hvad det er, skjønt jeg aldrig har været hængt tilforn. Naar nogen seer een hænge i en Galge, siiger de strax, at det er en Tyv, og naar jeg var død, har jeg ikke et Ord at siige derimod. Ney, er det saadan slags Daad, som Herren forlanger min Hielp udi, saa beder jeg, at det alleene maa blive med Raad, derudi vil jeg tienne Herren saaledes, at han skal takke mig saa længe som han lever.

POLIDOR

Hvad Raad kand du vel gie mig?

SGANARELL

Jeg har allereede et kosteligt Raad i Hiernen, hvorved Krigen skal faae en lykkelig Ende.

POLIDOR

Hvor i bestaaer det Raad?

SGANARELL

gaaer frem og tilbage og tører Sveden af sig.

Det bestaaer derudi at gjøre Fred og ikke føre Krig for en lumpen Hund.

POLIDOR

Hør Sganarell! gjør dig kun strax færdig at efterleve min Befaling.

SGANARELL

Ja nok, om det er til at slutte Fred; thi jeg vil heller være Ambassadeur eller Plenipotentarius end Spion, baade for Rangens og Farens skyld.

POLIDOR

Her er nu ingen Tiid at skiemte. Lav dig strax til at gaae hen og udforske Fiendens Tilstand; hvis du ikke forretter det troelig, skal det koste dit Liv.

SGANARELL

Men Herre, jeg er bange, at Dorthe blir 82 vreed paa mig, at jeg falder hende ind i hendes Forretninger; thi hun er tilforn vant til at spionere i Huuset. Lad hende gaae i mit Sted, hun kand gjøre det bedre end jeg; thi jeg har altid hørt, at naar man vil spille Intriguer, skal man bruge Fruentimmer dertil.

POLIDOR

Jeg vil ingen Undskylding høre; Enten forret hvad jeg siiger dig, eller lav dig til at døe.

SGANARELL

Aa Herre! Er der da ingen Redning for mig?

POLIDOR

Ney, Dommen er alt afsagt.

Han gaaer.

SCEN. 4.

SGANARELL

alleene.

Af to onde Ting er dog best at udvælge det som er mindst ondt; thi skal jeg døe, saa er det bedre at jeg døer for Troeskab mod min Jomfrues Kiereste end for Utroeskab. Derforuden er det eene vist, det andet uvist; thi det kand hende sig, at ingen kiender mig, og jeg kand med Ære og velforrettet Sag komme tilbage. Jeg er saa bange, at mit Ansigt røber mig, og at jeg bliver rød, naar man taler mig til. Gid Jacob Oldfux vilde laane mig sit Ansigt, som han har, naar han om Aftenen gaaer paa Viin-Huusene at høre hvad Folk taler! Gid han vilde overlade mig sit hellige og ærbare Ansigt, kun et par Timer; thi mit eget er ikke skikket dertil.

Han tar et Speyl og gjør sig en ærbar Miine.

Jo jeg seer ud som en Spion; mit Ansigt, mine Been, alting indtil min Hat seer spionisk ud. Dersom ingen kiender mig, saa skal det nok gaae an, og gaaer det denne gang an, saa skal det nok ogsaa gaae tiere an, saa jeg maaskee kand blive ved Professionen; thi den føder rigelig sin Mand, mange gjør stor Lykke derved og blir ophøvede enten til stor Ære eller i en stor Galge. Vilde der kun ingen kiende mig, saa havde jeg ingen Fare, men naar nogen taler mig til, bliver jeg strax ban 83 ge. Jeg maa øve mig lidt og

forestille mig alt, hvad som kand hendes, for ud, som for Exempel: Nu er jeg alt paa Fiendens Grund, endnu har jeg ingen Nød, ingen kiender mig endnu. Her sætter jeg min Hat, som skal betyde en Skildvagt, og her min Handske, som skal betyde en anden. Nu vil jeg forestille mig, at samme Vagt kommer og seer mig under Øynene. Jeg spør: Hvorfor seer du saa paa mig? Han svarer: *Maa jeg ikke see paa dig?* Jeg er jo ikke anderledes skabt end et andet Menneske. *En Kat maa jo see paa en Konge.* Ey du Skabhals, see paa dig selv. *Du est selv en Skabhals.* Jeg er lige saa god som du i alle Maader og trods! Det gik brav nok. Nu vil jeg forestille mig, at en anden kommer og siger: *Er du ikke Sganarell?* Ney Monsieur, det er ikke mig. *Hvem est du da?* Jeg er en Herremand, som lever af mit eget. *Du seer liigere ud til at være en Nar.* To gjør et par. *Om jeg seer ræt til, saa est du Sganarell.* Nu skal du ikke faae at vide, at jeg er Sganarell, om du blev gall. *Jeg vil døe paa, at du er Sganarell.* Faae den en Ulykke, der er! Hvorpaa han gaaer bort, naar han hør mig bande derpaa.

Rykkende Handsken til Side.

Men det er kun en Begyndelse: Nu vil jeg forestille mig, at nogle Gripomenusser tar fat paa mig som en Spion og fører mig for en Ræt, hvor Dommeren spør mig: *Hvad Landsmand er du?*

Han sætter sig ned paa en Stoel.

A er en Tydsk, Falill! Ney det gaaer ikke an, jeg maa svare paa Tydsk: Ich bin en Tydsk, Mussier! *Du kommer mig for at være en Spion.* Ney, jeg er ingen Spion, det skal ingen kunde siige mig paa. *Tienner du ikke hos Polidorus?* Ney, jeg har aldrig hørt det Navn nævne før. *See, der staaer Pine-Bænken til Tienneste, hvis du ikke bekiender.* Min Herre, jeg vil gjøre min Eed paa, at jeg ikke er Sganarell, og at jeg aldrig har hørt tale om min Herre min Livs Tid. *Man agter ikke hvad en Spion svær.* Jeg siger jo, at jeg er ingen Spion. ⁸⁴ *Hvem est du da?* Jeg er ingen. Hvorpaa man legger mig paa Piine-Bænken.

Han legger sig ned paa Gulvet og lader som han blir piint.

Au au au! *Vil du bekiende da?* Au --- au! holdt op, jeg vil bekiende. Hvorpaa man løser mig; Men naar jeg kommer løs, blir jeg ved mit Forsæt, ikke at bekiende. Jeg legges anden gang paa Piine-Bænken: Aa vær naadig, Aa vær naadig, A --- *Vil du bekiende da?* Aa --- Aa --- *Saa bekiend da.* Aa --- Jeg skal bekiende, lad mig løs igien. Naar jeg saa kommer løs, siiger jeg: Aa Hr. Dommer, I kand faae mig paa Piine-Bænken til at bekiende hvad I vil, men jeg er en Carnali, om det er mig. Hvorpaa man forelegger mig en Eed at svære mig fri, og jeg svær mig fri. Hvorpaa Dommeren siiger: Lad den Hundsvot da gaae! og jeg gaaer.

Til Spectatores.

Gik det ikke brav nok? Alting bestaaer i en Øvelse. Jeg hade dog ikke tænkt, at jeg kunde staae saa vel imod Pine-Bænken.

abit.

SCEN. 5.

OLDFUX

alleene.

Ha ha! jeg har staaet og hørt denne Comoedie an, hvorledes Sganarell vil gaae sine Sager an. Nu vil jeg stille mig an, som jeg er en af Leanders Parti, for at forsøge, om han kand holde Stand. Jeg troer ikke, at han kiender mig i denne Dragt og med disse Knæbelbarter, jeg har sat mig paa. Jeg skal og sætte Hatten ned i Øyene, saa han ikke ret skal see mit Ansigt, og gjøre mig et fremmet Maal; og som Folk af Leanders Parti har et hvidt Baand paa Axelen, til Kiende-Tegn fra Polidori Parti, som fører et rødt Baand, saa vil jeg henge et hvidt Baand paa min Axel. Jeg har længe tragtet efter at spille ham et Puds, og nu faaet en skøn Leylighed dertil. Jeg skal gjøre ham 85 saa bange, at han skal ikke forvinde det saa hastig igien; thi jeg kiender hans Hierte, og er vis paa, at naar han seer en blot Kaarde, saa forlader han gierne sin Herre og vor heele Parti. Polidorus har udvælget ham til den Forretning, saasom han har Tanker om hans Ærlighed. Han er ogsaa ærlig, saa længe der er ingen Fare, men naar han --- See der kommer han allerede og har paataget sig en Doctor-Dragt. Ha ha ha!

SCEN. 6.

Sganarell. Oldfux.

SGANARELL

Nu skal ikke Fanden selv kunde kiende mig udi denne Dragt. Men see, der seer jeg een af Leanders Folk. Han kommer ret beleyligt.

OLDFUX

Serviteur, Hr. Magister!

SGANARELL

Jeg er ikke Magister, men ikkun Doctor.

OLDFUX

Maatte jeg spørge, hvad slags Doctor han er?

SGANARELL

Jeg er een af de sorte Doctore; I kand jo see paa min Dragt, hvilken Doctor jeg er.

OLDFUX

Alle Doctore gaaer her klædte ligeledes. Jeg vil viide, i hvad Videnskab I er Doctor.

SGANARELL

Jeg er Doctor i Doctorskab.

OLDFUX

Er I Doctor Medicinæ, Juris, Theologiæ eller Philosophiæ?

SGANARELL

Jeg er Doctor i det sidste.

Oldfux gir ham et Ørfigen.

SGANARELL

Au! hvorfor slaaer I mig?

OLDFUX

Er I Doctor Philosophiæ eller Philosophus, saa veed jeg, at I maa kunde taale et Orfigen; thi en ret Philosophus, naar man slaaer ham paa et Ore, saa rækker han et andet frem.

SGANARELL

Ney Monsieur, jeg er ikke Doctor i Ørfigen. Jeg er Doctor i det første, som I spurte mig om. Jeg er Doctor i Piller.

OLDFUX

Saa beder jeg da ydmygst om Forladelse, Hr. Doctor! havde jeg vidst det, saa havde jeg ikke slaget 86 ham. Det var hans egen skyld, at han gav sig ud for en Philosophus, hvilket slags Folk har ingen visse Indkomster, men lever af extra, som er Ørfigen og Næsestiver. Jeg har anden Respect for en Doctor Medicinæ. Det er andet end en stakkels Philosophus, hvis Gage er Fattigdom og Hug; Da derimod den første slaaer Folk ihiel, hvor han kand træffe dem, og faaer Penge til. Men det er mig kiært, at jeg finder Hr. Doctor her. Jeg er saa meget plaget med calore intestinorum; hvad raader han mig at bruge derfor?

SGANARELL

Det er ikke saadant jeg er Doctor udi. Jeg er Doctor i --- I kand vel vide, hvad jeg vil siige, nu ligger det mig paa Tungen, udi - -

OLDFUX

Aa jeg veed nok, I er maaskee Doctor Juris?

SGANARELL

Ja ja, saa er det.

OLDFUX

Er det Juris civilis eller canonici?

SGANARELL

I begge to; thi jeg er ligesaa meget dreven i det eene, som i det andet.

OLDFUX

Det er mig kiært; saa vil jeg consulere ham i en Casu, som jeg har Tvistighed om.

SGANARELL

sagte.

Det er en forbandet Karl. *Høyt.* Ney Monsieur, I begriber ikke min Meening. Jeg er Doctor i det 3die.

OLDFUX

Men min Hr. Doctor i det 3die, naar jeg gir ret agt paa hans Tale og alting, saa troer jeg heller, at han er en Spion.

SGANARELL

Spion? jo jo! I skal nok see, at Doctore gjør sig saa gemeene, at de gaaer om at spionere. Dersom jeg havde Vidne paa jer Mund, kunde I komme i stor Ulykke. I kiender ikke vor Facultet ret, det merker jeg, ellers talte I ikke saa dristigt. Vi Doctore lar os min Troe ikke spille paa Næsen.

OLDFUX

Min Hr. Doctor i det 3die, jeg lar mig ikke afspiise med Snak. Bekiend kun Sandheden.

SGANARELL

Monsieur! hvis I lar mig ikke være med 87 Fred, skal I ha, førend I veed et Ord deraf, en Guulsot paa Halsen, som er incurabel.

OLDFUX

Og hvis I ikke bekiender, min Hr. Doctor i det 3die, saa skal I faae en Blodsot paa jer Ryg af min Kaarde.

SGANARELL

Hvad skal jeg bekiende?

OLDFUX

At du est en Spion.

SGANARELL

Jeg troer, Manden er gall. I kand jo vel see, at jeg er ingen Spion; min Klæde-Dragt beviiser jo, at jeg er en af de beste Doctore, nogen vil forlange. Jeg svær ved alt det som helligt er udi et Apothek, ved Piller, Clisterer, Podagra, Chiragra, Ligtorne, Frantzøser, Smaakopper, Mæslinger etc. etc. etc. at hvis I ikke gaaer strax bort, skal jeg rede jer saa til, at jer heele Blod skal blive til Theriac, og at I skal blive soldt til et Apothec at giøre Medicin af.

OLDFUX

Det er nogle herlige Guder, du svær ved. Jeg svær ved min Kaarde, mine Hænder, mine Arme, mine

Knæbel-Barter, at hvis du ikke bekiender, saa --

SGANARELL

I maa være fra jer Forstand, Monsieur! hvordan skulde jeg føre saadan Dragt, hvis jeg ikke var Doctor?

OLDFUX

Der gaaer saa mangen Slyngel i Doctor-Klæer, og er derfor just ikke Doctor. Om man vilde kaste saadan en Kiol paa en Abe, blir han derfor Doctor?

SGANARELL

Ja, saa blev han i det ringeste en Abe-Doctor.

OLDFUX

Eftersom det bestaaer i Kiolen alleene, saa vil jeg strax skille dig ved din Doctor-Grad. Træk ud!

SGANARELL

Hey hielp! hvor er I? Pest, Feber, Tand-Piine, Vattersoet, Guulsoet, Svindsoet, og alt hvad som dependerer af Facultetet! griber alle paa eengang denne forbandede Karl, der bespotter Medicinen uden at have ringeste Respect enten for hans Caracteer eller Klæde-Dragt.

OLDFUX

Fort, fort, træk ud.

SGANARELL

Det skal ikke alleene hævnnes paa jer, 88 men paa jer heele Familie; thi I skal inden 24 Timer døe den skiendeligste Død, ikke af Menneske-Pest, men af Qvæg-Pest, ligesom Bæster.

OLDFUX

trækker Kiolen af ham.

Ha ha, nu kiender jeg Manden. Det er Sganarell. Du blev tilig nok Doctor til din Ulykke. Er du ikke Sganarell?

SGANARELL

Jo nu er jeg Sganarell, men da jeg bar den lange Kiol, var jeg Doctor.

OLDFUX

Jeg skal strax lære dig, hvad det er at fare med Løgn.

SGANARELL

Jeg løy min Troe ikke, thi der er mange, hvis Doctorskab hænger alleene i Kiolen.

OLDFUX

Hør Sganarell, du er den første af Fiendens Parti, som er falden i vore Hænder, derfor maa du døe, for at jage Skræk i de andre.

SGANARELL

paa Knæ.

Aa! Hr. Captein, spar mit Liv.

OLDFUX

Ney, du maa døe.

SGANARELL

Aa! Hr. Major!

OLDFUX

Fort, fort, ingen Snak.

SGANARELL

Aa! Hr. Oberst Lieutenant!

OLDFUX

Ingen Snak, du skal døe.

SGANARELL

Aa! Hr. Bregadeer!

OLDFUX

Ræk kun Halsen frem, det skal snart være giort.

SGANARELL

Aa! Hr. General!

Oldfux trækker Kaarden.

SGANARELL

Aa! Hr. Chur-Første!

OLDFUX

Vil du da bekiende alt det du veed, og tilstaae, at du est en Cujon?

SGANARELL

Aa ja, og en Carnali til.

Oldfux tar Knæbel-Barterne af og sætter Hatten op.

SGANARELL

Hvad Fanden er dette? Monsr. Oldfux! det er jo jer?

OLDFUX

Ja hvad andet, Hr. Doctor i det 3die? Du forretter ikke ilde hvad som dig blir betroet.

SGANARELL

Gid I faae en Ulykke med jer Harcelering. Jeg skal min Troe siige det til Polidor.

89

OLDFUX

Og jeg skal ogsaa give ham en udførlig Beretning, hvordan du har skicket dig i din Ambassade.

SGANARELL

Dog jeg vil ikke klage, dersom I vil tie.

OLDFUX

Ney jeg skal ikke røbe dig. Men forret dit Ærende bedre en anden gang.

90

SCEN. 1.

PHILOCYNE

ved sin Faders Grav. Standarden reysed er, til Krig sig alting ryster;
Paa Polidori Arm og Magt jeg mig fortrøster,
Med Fiendens Undergang min Spot han hævne vil.
Hvad for Tragædie, hvad traurig Skue-Spil
Du, O Lucilia, os tvinger til at øve!
Du lære deraf skal, hvad det er at berøve
Din Søster det, som hun af alting havde kiær.
Jeg først begynder Krig, men Aarsag dog ey er
Til det uskyldig Blod, som herved skal udgydes;
Alt hvad Ulykke skeer, det skal paa dig udtydes,
Thi den ey lastes, som begynder saadant Spill,
Men den alleene, som Anledning gir dertil.
Om end min Fader selv stod op igien af Døde
Og ved sin Myndighed til Fred mig vilde nøde,
Saa fra sit Forsæt dog ey Philocyne stod,
Jeg til Forligelse mig ey bevæge lod.
Hvad vil det siige, om til egen Død jeg iiler?
Jeg svær ved denne Grav og hvad her under hviler,
Ja ved Pandolfi og ved Hyacinthes Siæl,
Ved hende, som mig gav Melampe til min Deel:
At ingen Fare skal mig fra mit Forsæt rygge.
Men Himmel! hvad er det? det er min Faders Skygge!
O! et forfærdet Syn! han op af Graven gaaer,
Mit Legem blir til lis og Blodet stille staaer.
Philocyne sætter sig i en Lehnstoel.

91

SCEN. 2.

ET SPØGELSE

staaer sagte op af Jorden ved en douce Musique. Af hvilke Furier dit Hierte er omspændet,
At du Naturen har forsvoren, Sverdet vendet
Imod Lucilia, imod dit eget Blod?
Du Synd bedriver som forsones ey ved Boed.
Dens Storhed har mig end i Graven gjort uroelig,
Mig tvungen at gaae af Plutonis mørke Boelig,
For at fraskrække dig fra din Hævngierighed,
Ved Faders Myndighed formane dig til Fred,
92Dit onde Forsæt dig med haarde Ord bebreyde,
At mod Naturen, mod din Søster du vil feyde.
I Skrift, Historier, kun et Exempel nævn,
Hvor man har seet slig Begierlighed til Hævn.
Man to Thebaner saae i fordum Dage krige,
To Brødre myrdes af hinanden; men et Rige,
Et Herredømme til den Ild dog Tønder var,
Her et u-mælend Dyr to Søstre væbnet har.
Lad eder Helved ey og Furiæ forleede
Til at fremture i slig u-naturlig Vrede,
Ofr den Helene op, som opvakt haver Krig,
Stik udi Skeeden Sverd og lev endrægtelig.

Hvorpaa Spøgelset synker ned i Jorden igien ved samme Musique.

SCEN. 3.

PHILOCYNE

efter at Musiqven har Ende, reyser sig op af Stolen. Hævngierighed imod min Søster er forsvunden,
Jeg af min Faders Ord og Straf er overvunden,
Jeg føel Forandring i mit Blod, min heele Krop,
Og min Samvittighed mig nagger, tærer op.
Jeg idel Ruelse i Siæl og Hierte finder,
De salte Taare mig af Øyne Strømviis rinder,
Jeg merker, at jeg har ey været ved mit Sind,
Og at Hævngierighed har gjort mig gandske blind.
Min Faders Geist har mig fra blodig Forsæt skrækket
Og til Lucilia Medlidenhed opvækket,
Mit Hierte, der var før som Marmor, Flintesteen,
Bevæges, bøyes nu som nye udspiret Green.
Jeg vil ey meere med min kiære Søster krige,
Men lade Byttet, og med hende mig forlige;
Jeg fnysed nys af Hævn, nu sukker efter Fred,
Min Vrede er omvendt til lutter Kierlighed.
Hun sætter sig i Stolen igien og ligesom falder i Afmægtighed.

93

SCEN. 4.

Lucilia med Melampe paa Armen. Philocyne.

LUCILIA

Jeg Byttet fik igien, som mig med Ret tilhørte;
Saa angenem en Skienk en Elsker aldrig førte
Til sin tilkommend Brud, som den Leander gav:
Den gav mig Liv igien og reddede fra Grav.
Hvor uformodentlig mig Lykken dog har føyet!
Lev med Melampe nu, Lucilia, fornøyet,
Frygt ey for Polidor, for Trusler og for Krig!
Naar viises Sverd mod Sverd, man nok betænker sig.
Lad stolte Polidor kun med sin Manddom prale,
Leanders Styrke ham nok tvinger at omsale,
Leander lær ham nok at legge Vaaben ned,
At tage Svøftet ind, tilbede sig en Fred.
De tænker, man maaskee forsagt af Trusler bliver,
Og for at undgaae Krig Melampe overgiver;
Ney ney, Lucilia afskrekkes ey saa læt,
Hun har en ædel Siæl, og Hiertet sidder ræt.
Thi før skal Sverdet Folk, som Avner Vind, udrydde,
Ja før skal Helte-Blod som Strøm og Elve flyde,
Før Faders Sverd skal Søn i Graven skikke hen:
Før man Melampe skal aftvinge mig igien.
Men Tiden minder, at jeg maa mig hiem begive.

PHILOCYNE

springer op. Bie lidt, Proserpina, jeg skal dig sønderrive
Med disse Hænder, og dig dæmpe skal dit Mod;
Min brændend'SiælesTørst maa slukkes med dit Blod.
Tøv lidt! Men Himmel! hun mig undgik udaf Hænder.
Jeg all min Tanke nu til Krig og Hævn henvender,
Min Faders Tale gjør ey mindste Virkning meer,
All slig Formaning nu kun Snak og Fabel er.
Mod all Bebreydelse og Straf jeg stopper Øre,
Skiønt Himlen raaber Fred, saa dog jeg Krig vil føre,
Min Fader anden gang af Graven op maa staae,
Og mig end haardere min Synd bebrejde maa.

94 Naturen maa mig min Misgierning forekaste,
Den heele Verden maa mig hade, skye og laste,
Samvittigheden maa til døde plage mig:
Alt dog forgiæves er at skrække mig fra Krig;
Jeg til min Skiendsel selv min Støtte vil bereede,
Jeg u-naturlig vil og vanskabt gierne heede,
Man som et Monstrum maa mig viise i et Land,
Naar min Hævngierighed fornøyes, stilles kand.
Nu gaaer jeg hen og mig til Mord og Rov bereeder,
Og med bevæbnd Haand min Fiende opleeder;
Nu gaaer jeg hen, min Slægt at rykke op med Rod,
Og for at dyppe Sverd udi min Søsters Blod,
For Ven mod Ven til Had og Avind at opvække,
Med døde Kroppe Mark og Enge at bedække,
At træde under Fod Naturens Ræt og Lov
Ved Blod, ved Knald og Fald, ved Mord, ved Brand, ved Rov.

SCEN. 5.

SGANARELL

som en Bonde.

Den første gang gik det galt til, men nu haaber jeg, at det skal gaae bedre; thi jeg kom ikke ihu, at en Doctor burde forstaae Latin, og at jeg læt kunde røbes, naar nogen examinerede mig. Det var ellers et forbandet Puds den Oldfux spillede mig; Naar vi eengang faaer Fred, skal jeg nok betale ham igien. Men der kommer heel beleyligt en af Luciliæ Piger; jeg vil fritte hende om Sagerne.

SCEN. 6.

Luciliæ Pige. Sganarell.

PIGEN

Aa! hvad Ulykke staaer ikke vor Huus nu fore! Vore Efterkommere skal ikke kunde troe, at saadant kand være skeet, nemlig at et u-mælende Creatur, en Skiøde-Hund har ophidset to kiødelige Søstre mod hinanden. Jeg tænkte i Førstningen, at det skulde endes 95 alleene med Truseler, men jeg mærker, at Polidorus og Leander er derover kommen i Ord sammen og har truet hinanden paa Livet, saa at det ikke vil løbe af uden Blod. Aa! man maa vel sige, at intet Had er saa stor som Broder- og Søster-Had. Men der seer jeg en Bonde. God Dag min ærlig Mand, hvor har du hiemme?

SGANARELL

Jeg er hiemme fra.

PIGEN

Det er ikke saa ilde svart. Men hvor er dit Hiem?

SGANARELL

Hvor har I hiemme, lille Fæstemøe?

PIGEN

Jeg tienner for Pige i en fornemme Jomfrues Huus, som hidder Lucilia.

SGANARELL

    Hidder Huuset Lucilia?

PIGEN

    Ney, Jomfruen hidder Lucilia. Men hvor tienner du?

SGANARELL

    Jeg tienner ingensteds for Pige.

PIGEN

sagte.

    Denne Bonde er et lystig Hoed.

Høyt.

    Jeg kand nok høre, at du er skiemte-fuld. Hvor gammel est du?

SGANARELL

    Hvor gammel er I?

PIGEN

    Jeg er sytten Aar gammel.

SGANARELL

    Sytten Aar gammel, og I er endnu Pige? hvor kand det være mueligt? saa gamle Piger har vi ikke i vor Egn.

PIGEN

    Ikke det? Her har vi min Troe Piger paa 40 Aar.

SGANARELL

    Da har de stakkels Piger slet Lykke hos jer.

PIGEN

    Ja Landsmand, de har slet Lykke baade her udi og i alt andet.

SGANARELL

    Hvad kand saadan en Pige, som I er, faae til Løn om Aaret?

PIGEN

    Otte Rixdaler.

SGANARELL

    Saa meget kand en Pige fortienne paa en Nats Tid hos os.

PIGEN

    Det maa være et Canaans Land, som du boer udi.

96

SGANARELL

    Hvad hidder den Jomfru som I tienner hos?

PIGEN

    Hun hidder Lucilia, og er forlovet med en ung Herremand ved Navn Leander.

SGANARELL

Hvor længe har de været forlovet sammen?

PIGEN

Udi fire Aar.

SGANARELL

Det var en forbandet lang Forlovelse. Hvor mange Børn har hun faaet imidlertid?

PIGEN

Fy din Tølper! min Jomfru er en ærlig Jomfru. Jomfruer hos os faaer ikke Børn, førend de bliver gifte.

SGANARELL

Det veed jeg nok, men jeg meente forlovede Jomfruer; thi hos os, hvor Forlovelser er ikke nær saa længe, faaer man gjerne eet Barn i det ringeste for Bryllupet.

PIGEN

Ja der er vel dem hos os, som det gaaer ligeledes til med; men ikke fornemme Jomfruer.

SGANARELL

Er jer Jomfrue da en fornemme Jomfrue?

PIGEN

Ja vist, hun er een af de mægtigste Huuse i Italien.

SGANARELL

Hvor mange Piger er der i jer Huus?

PIGEN

Vi ere 6.

SGANARELL

Faaer de alle liige stor Løn?

PIGEN

Ney somme faaer 8 Rixdlr. og somme 12.

SGANARELL

Hvor mange gange spiiser I om Dagen?

PIGEN

Tre gange. Du gjør mig saa mange u-nyttige Spørsmal; jeg har saa meget andet i Hoedet.

SGANARELL

Aa! lille Pige, bie et Øyeblik! Jeg har saa stor Lyst at vide, hvorledes det gaaer til i fornemme Huuse. Hvor mange Rætter Mad faaer din Jomfrue hver Maaltid?

PIGEN

Sex Rætter.

SGANARELL

Hillemænd! saa maa hun ha en Mave saa stor som en Koe-Mave.

PIGEN

Ney saa mænd, hun æder kun lidt af hver Ræt.

SGANARELL

Ja, det maa være. Men paa hvad Tid holder I Chor om Aftenen?

97

PIGEN

Det er ikke meer brugeligt i fornemme Huuse.

SGANARELL

Hvor meget Garn kanel vel jer Jomfru spinde om Ugen?

PIGEN

Fy fy, du skal nok see, at saadanne Jomfruer syer og spinder.

SGANARELL

Er jer Jomfrue smuk?

PIGEN

Ja vist, hun er som en Lillie.

SGANARELL

Ey, nu begriber jeg, hvorfor hun ikke arbeyder.

PIGEN

Du er ikke taabelig for en Bonde; havde jeg stunder, saa gad jeg nok talt meer med dig.

SGANARELL

Aa! lille Pige, nok et par Spørsmal: Er jer Jomfrue bemidlet?

PIGEN

Ja vist har hun store Midler.

SGANARELL

Har hendes Kiereste ogsaa noget til beste?

PIGEN

Aa ja vist.

SGANARELL

Hvorfor gaaer de da saa længe og seer paa hinanden?

PIGEN

Nu har jeg svart til dine to Spørsmal. Far vel!

SGANARELL

Hillemænd! hvor skjønt løb ikke det af for mig. Hun aabenbarede mig adskillige Ting om Fiendens Tilstand. Ha ha ha! jeg kand ikke bare mig for Latter, naar jeg eftertænker, hvor forbistret artig jeg bar mig ad, og hvor net jeg agerede en Bonde. Naar alting løber vel af, saa er det en stor Tidsfordriv at være en Spion. Jeg haaber, at jeg ikke skal blive røbet i denne Dragt. Kunde jeg ikkun nu ihukomme alt hvad jeg udforskede. Lad mig see: Pigen var 17 Aar gammel, faaer 8 Rixdaler til Løn, der er 5 andre Piger i Huuset; De har Piger paa 40 Aar; Lucilia faaer 6 Rætter Mad hver Maaltid, æder kun lidt af hver Ræt; Holder ingen Lovsang om Aftenen; Er bemidlet; Han har ogsaa dygtige Midler. Det er en mægtig Hob, jeg fik at vide paa eengang. Men der kommer en anden, ham maa jeg fritte om andre Sager.

SCEN. 2.

En Fisker. Sganarell.

FISKEREN

Aa! Herre Gud, hvor got har dog den i Verden, som har sit paa det Tørre. Ingen Stand er saa slet, som en fattig Fiskers. Men der seer jeg en feed spækked Bonde staaende; Det slags Folk har bedre Dage end vi.

SGANARELL

God Dag, Monsr. Neptunus! har der vanket brav Fisk i Dag?

FISKEREN

Ney, det er kun slet bestilt med Fiskeriet, disvær! mod det var i gamle Dage.

SGANARELL

Det er sælsomt med jer, I Fiskere! I klager over, at Havet tømmes og Fiskene tar af: hvorfor lar I dem ikke være i Roe? Skulde vi Bønder gjøre saa ved Skovene, saa vilde de snart faae Ende; men naar vi hugger et Træ, saa planter vi et andet i Steden. Hvorfor gjør I ikke ligesaadan med Havet og planter andre Fiske i Steden for dem I tar bort?

FISKEREN

Jeg mærker, at du er en god Søemand til Lands.

SGANARELL

Det er min Troe sandt jeg siger; thi det var bedre at I gjorde Fisk, som Folk kunde æde, end Havfruer, som er til ingen Ting nyttig.

FISKEREN

Giør vi Hav-Fruer?

SGANARELL

Saa har jeg hørt, at naar en Fisker ligger hos sin Fiskerinde paa Søen, saa føder hun en Havfrue.

FISKEREN

Det er kun Eventyr, Landsmand!

SGANARELL

Jeg har i det ringeste hørt det fortælle for sandt, Vandsmand! Men er der da ingen Havfruer til?

FISKEREN

Jo der er nok til.

SGANARELL

Hvad Maal taler de?

FISKEREN

De taler alle slags Maal, ligesom paa Landet.

SGANARELL

Mon der er ogsaa Sprogmeister blant dem?

FISKEREN

Jeg har ikke saa stor Kiendskab med dem, at jeg kand give nogen Underretning der om.

99

SGANARELL

Men hvoraf kommer det, at man seer blaae Lys sommetider brænde paa Vandet?

FISKEREN

Naar nogen fornemme Fisk, som en Hval eller stor Lax, dør, saa blir der holdet Vaage-Stue over dem, og da brændes slige Lys; men de andre Fiske, som ey er i Rangen, dør uden Ceremonie som Sviin eller Bønder.

SGANARELL

Saa maa der paa den Maade være Regiering i Havet, og Vand-Konger, lige saa vel som Land-Konger paa Jorden.

FISKEREN

Ja vist, Hvalfiskene ere som Konger.

SGANARELL

Disse Søe-Fugle, som man seer i saadan Mængde, bilder jeg mig ind at være Rifogder.

FISKEREN

Hvi saa?

SGANARELL

Jo, efterdi de æder de smaa Fiske op.

FISKEREN

Ha ha ha!

SGANARELL

Men hvoraf kommer det, at man siger, at een er saa stum som en Fisk? Kand da Fiskene ikke tale?

FISKEREN

Ney, de er derudi de aller-ulyksaligste Dyr.

SGANARELL

Hvi saa? Det var at ønske, at I Fiskere ikke heller kunde tale; Thi I taler ikke gierne, uden I lyver, saa at en Fisker-Tidende og en Løgn er det selv samme.

FISKEREN

Du er ikke saa taabelig som du stiller dig an. Men vidste jeg at du fixerede mig, vilde jeg strax gaae min Vey.

SGANARELL

Ney det er aldrig min Maade. *Fiskeren vil gaae*. Ey bie lidt, jeg vil spørge dig om noget, vi skal siden drikke en Kande Øll sammen. Hvem tiener du hos?

FISKEREN

Jeg er een af Leanders Fiskere.

SGANARELL

Hvor mange Fiskere har han?

FISKEREN

Tolv foruden mig.

SGANARELL

Har hver Fisker sin Baad?

FISKEREN

Somme Fiskere har 2 Baade.

100

SGANARELL

Hillemænd! det er en Fandens Hob Baader. Men er I alle gifte?

FISKEREN

Ja, vi har alle Koner og mange Børn.

SGANARELL

Hvad slags Fisk falder meest ved disse Kuster?

FISKEREN

Cabeljou og Flynder.

SGANARELL

Er alle jere Baade i god Stand?

FISKEREN

Ney, den halve Deel af dem er raadne.

SGANARELL

See der har du noget til en Kande Øll. Jeg har ikke stunder at drikke med dig; thi jeg skal hiem til min Gaard. Hillemænd! nu har jeg udspioneret Fiendens Tilstand baade til Lands og Vands. Gode Kundskaber er det fornemste, man maa legge sig efter udi Krigstider. Det sidste kostede mig 6 Skilling, men det vil intet sige. Penge kand aldrig blive bedre anvendt; thi saadan Kundskab kand profitere os hundrede gange meere end de Penge var værde. Lad nu see, om jeg kand komme det sidste ogsaa ihu. Leander har 12 Fiskere, hver Fisker har 2 Baade, som er 24; naar jeg nu legger Fiskerne og Baadene sammen, saa blir Summa Summarum 36 Personer in alles, foruden Koner og Børn. Cabeljou og Flynder er de fornemste Fiske, de faaer. Den halve Deel af Baadene er raadne. Den sidste Kundskab er alleene Pengene værd. Alting bestaaer i en Øvelse; Nu skulde jeg kunde fixere, om det var Fanden selv. Men jeg maa hiem og bringe Underretning om det jeg har udspioneret.

SCEN. 8.

Dorothea. Sganatell.

DOROTHEA

Ach ulyksalig var den Tid, paa hvilken Melampe blev fød! den Dag vil skrives med sorte Bogstaver, thi jeg seer saadan Ulykke for Øyen, som ikke er at beskrive. Man hører ikke tale uden om Mord, Brand og Rov. Aa! gid deres Broder Pandolfus, som er 101 paa Veyen, i Tide kunde komme hiem, førend

Tragædien gaaer an; Han kunde maaskee ved sin Magt og Myndighed tvinge dem til Fred. Hvis han blir een Dag længer borte, saa er vi allesammen om en Hals.

SGANARELL

Giv dig tilfreds, Dorothea! vor Sag skal faae en god Udgang; thi jeg har faaet en Hob at vide orn Fiendens Tilstand baade til Lands og Vands.

DOROTHEA

Har du det, Sganarell?

SGANARELL

Du maa kalde mig Hr. Krigs-Raad eller Hr. Kundskabs-Raad herefter. Jeg har fortient saadan Titul; thi jeg har igiennemgaaet mange Fristelser og Ulykker ved denne Forretning.

DOROTHEA

Veed du da Fiendens Anslag imod os?

SGANARELL

Ney det veed jeg endelig ikke, men jeg veed det som meer er.

DOROTHEA

Naar du ikke veed Fiendens Anslag, saa veed du slet intet.

SGANARELL

Det maa jeg forstaae. Det har kostet mig baade Hoedbryd og Penge.

DOROTHEA

Lad mig da høre hvad det er.

SGANARELL

Ikke om du vilde give mig all Verdens Guld. Jeg gir ingen Rapport til, end til Polidorus selv.

DOROTHEA

Er Leanders Hær meget stærk?

SGANARELL

Det veed jeg ikke, men - -

DOROTHEA

Hvad veed du da? Deri skal jo den heele Kundskab bestaae. Er de da snart færdig med deres Udrystning?

SGANARELL

Det skal jeg ikke heller kunde siige, men jeg veed i det øvrige alting baade til Lands og Vands.

DOROTHEA

Mig synes, at alt det øvrige kand beløbe sig til slet intet.

SGANARELL

Ney hør: Hun vil min Troe ogsaa raisonnere i Krigs-Sager.

DOROTHEA

Han gjør sig saa mænd allereede en Miine, som han var en Minister. Jeg veed du kand jo sagte siige mig noget.

102

SGANARELL

Ikke om Cabeljouen og Flynderne engang.

DOROTHEA

Hvad er det for Snak?

SGANARELL

Ikke om den 40 Aars Jomfrudom engang.

abit.

DOROTHEA

Ney hør engang, hvor forblommed han taler. Det er sært med disse Dosmere, at naar dem noget blir betroed, saa bilder de sig ind, at all Verdens Viisdom ligger skiult der under, og gjør store Hemmeligheder af Bagateller, ligesom en vis Raads-Herre, der ærgrede sig snart ihiel, eftersom han udi Søvnne havde sagt sin Kone, at Borgemesteren havde spildt Blæk paa sin Klud paa Raadhuuset. Saaledes gaaer det og med denne; thi jeg troer, han lod sig før hænge, end sagde, i hvad Klæde-Dragt han havde seet een af Fiendens Folk. Det var at ønske, at een vilde tage sig for at skrive en Comoedie over Folk af deslige Caracteerer, over saadan u-riimelig Politique og affected Taushed. Men der kommer een med et hvidt Baand paa Hatten. Lad os løbe.

SCEN. 9.

En bevæbnet Person. Sganarell. Dorothea.

DEN BEVÆBNEDE

Staaer! eller det koster jer Liv.

SGANARELL

Aa --- Hr. Captein, spar mit Liv, jeg er ikke Sganarell. DEN BEVÆBNEDE. Ha ha! Er du Sganarell, Polidori troe Tiener? Det er et skønt Bytte.

SGANARELL

Aa! langt fra, Herre, at jeg er Sganarell; Jeg er Sganarells største Fiende, og jeg holder ham for en Carnali.

DEN BEVÆBNEDE

Du røber dig selv.

SGANARELL

Aa! havde jeg Sganarell her, jeg skulde knuse ham.

DEN BEVÆBNEDE

Hvo est du da?

SGANARELL

Jeg er ingen.

103

DEN BEVÆBNEDE

Est du ingen? Bekiend hvo du est, du skal ellers strax døde for mine Hænder.

SGANARELL

Aa! jeg er min Troe ingen Spion, naadige Herre!

DEN BEVÆBNEDE

Est du en Spion? jeg troer det ogsaa.

SGANARELL

Aa ney Herre, jeg gaaer kun i denne forvendte Dragt alleene for den Aarsag, at ingen skulde kiende mig og tage mig for en Spion.

DEN BEVÆBNEDE

Ha ha! nu har jeg nok. Det er en Spion. Hvem tilhører ellers det Fruentimmer?

SGANARELL

Det er min Hustrue, Herre!

DOROTHEA

Aa! troe ham ikke, Herre! Jeg er Jomfrue.

DEN BEVÆBNEDE

Fort, fort hen til Leyren, der kand vi best examinere, om I er Jomfrue.

DOROTHEA

Ach Ridder! jeg svær, at jeg er Jomfrue.

DEN BEVÆBNEDE

Den Sag skal vi strax finde Rede udi, naar I kommer i Leyren.

Han trækker dem ud. De skriger.

SCEN. 10.

Pedro Pandolfi Tiener. De andre.

Pedro trækker sin Kaarde og gaaer løs paa den anden, som flyer og lar Byttet fare.

SGANARELL, DOROTHEA

paa Knæ.

Aa ædle Ridder, I har ved eders Tapperhed reddet vort Liv og taget os af Fiendens Hænder.

PEDRO

I farer vild, kiære Venner! jeg er ikke Ridder, men jeg tiener hos den stolteste Ridder i Verden, jeg meener den store Pandolfus, hvis Navn udi nogle Aar har været en Skræk for Morer og Saracener. Han er nu kommen til sit Fæderneland igien, kroned med Laurbær-Krantze, førende med sig prægtig og kostbar Bytte: Blant andet et med Diamanter besat Sverd, som han med egen Haand tog fra den Moriske Konge Mahomed Muleaz udi det store Slag for Ceuta. Men kiære, hvi 104 bliver I saa altererede af denne min Tale? er det af Misundelse? fortryder I paa, at min Herre har forhvervet sin Familie saadan Ære?

DOROTHEA

Aa! jeg er gandske fra mig selv og kand ikke tale et Ord.

PEDRO

Er det da af Avind?

DOROTHEA

Ney, det er af Glæde; thi aldrig kunde Pandolfus komme hiem paa beleyligere Tid end nu, da hans Søstre er udi aabenbare Krig mod hinanden.

PEDRO

Men hvad er Aarsag til saadan Krig? er det fordi den eene vil herske over den anden i den store Pandolfiske Familie? eller er det fordi den eene er misundelig over den andens Skiønhed? eller er det af Kierlighed til en skiøn og kostbar Ridder, som de begge elsker?

SGANARELL

Aa ney Herre! alt saadant er kun Bagateller. Slige Ting var ikke tilstrækkelig til at sætte Spliid blant tvende saa sterkt foreenede Søstre. Ney Monsieur, det er noget, som er meer vigtigt; de trætter om den skiønne Melampe.

DOROTHEA

Ja Herre, Melampe er Tvistens Æble alleene.

PEDRO

Jeg har jo da giættet ret, at de trættede om en Høyadelig Ridder. Men af hvilken Familie er samme Ridder Melampus?

SGANARELL

Om hans Fader var en Finke-Ridder eller ey, det skal jeg ikke sige; Men hans Moer gik paa 4 Been og hede Diana, og ligesaa gaaer ogsaa denne Melampe.

PEDRO

Hvis jeg vidste, at du spottede mig, skulde det koste dit Liv.

SGANARELL

Min Herre, I maa gjerne slaae mig ihiel, om jeg siger u-sandt. Trætten imellem begge Søstre reyser sig af en Skiøde-Hund.

PEDRO

En Skiøde-Hund?

SGANARELL

Ja en Skiøde-Hund; Men I maa vide, min Herre, at den er saa skiøn, at om den kom til Auction 105 paa et Hunde-Market, kunde den løbe op til 6, ja til 8 Skilling.

PEDRO

Dette altsammen begriber jeg ikke.

SGANARELL

Det kommer deraf, at Monsieur kand skee ikke har studeret; thi havde han læst nogle Bøger, som handler om Hunde-Kierlighed, skulde han finde fleere Exempler derpaa. Der var jo nyelig en Fransk Dame, som skikkede sig vel i mange store Ulykker, men da hun misted sin Hund, begav hun sig af Sorg i Closter. Er det ikke sandt jeg siger, Dorothea?

DOROTHEA

Jeg blues ved at tale derom, men jeg kand ikke nægte, at Krigen jo reyser sig af en Hund.

PEDRO

Aa Himmel! nu jeg hører Navnet, kiender jeg hende igien. Er hun ikke Philocynes Kammer-Pige? Kiender I ikke mig? jeg er Pedro.

SGANARELL

Og jeg er Sganarell.

De omfavner hinanden.

DOROTHEA

Aa! kiære Pedro, jeg anseer det som et got omen, at I befriede os saa u-formodentlig.

SGANARELL

Det maa endelig være et got omen; thi ellers hade jeg mistet mit Hoed og du din Jomfrudom; thi saadant regner man ikke saa nøye i Felten.

DOROTHEA

Ney jeg meener, denne Befrielse er som et præludium for det, som Pandolfus ved sin Hiemkomst vil udvirke. Aa! gid han allerede var her!

PEDRO

Han vil visselig komme i Dag. Men hvad var det for en Fiende som I blev overfalden af?

DOROTHEA

Lad os gaae hen til et Sted, hvor vi er i Sikkerhed, der skal jeg vitløftig fortælle alting fra Begyndelsen til Enden.

De gaaer bort.

106

SCEN. 1.

Pandolfus og Pedro.

PANDOLFUS

Af stolte Bølger jeg har længe været tumlet,
Det vrede Hav mod mig har uden Ophør brumlet,
Alt hvad udvirke kand det haarde Element,
Paa denne Reyse har Pandolfus følt og kiendt.
Jeg efter lang Seylads mig lykkelig seer havne,
Jeg iiler til min Slægt og Sødskend at omfavne,
Men jeg seer Slægt mod Slægt ophidset, Ven mod Ven,
Saa at jeg ønsker, jeg paa Havet var igien.
De Søstre, jeg forlod, jeg ikke meere finder,
Men udi deres Sted to Helvedes Gudinder,
To Furier, der mod hinanden væbnet staae,
Leander, Polidor i Harnisk vrede gaae,
At lade sig af dem til Mord og Brand opægge,
Til tvende Huuse med sig selv at ødelegge.
Hvad har, O Himmel! jeg da gjort? hvad raabend Synd
Mig sligt paafører og min Skiæbne gjør saa tynd?
For hvad Misgierning du slig Haardhed mod mig øver?
Hvi lod du mig ey før omkomme iblant Røver?
Hvi lod du heller mig ey Havet sluge op,

Og Fiskene til Rov og Bytte gav min Krop?
Hvi lod du heller mig ey flakke med Ænea
Fra et til andet Land? Men jeg seer Dorothea,
Som Philocyne før saa meget havde kiær.
Mon jeg seer feyl? ney vist, det jo den samme er.

107

SCEN. 2.

Dorothea. Pandolfus.

DOROTHEA

Ach! Himmelen har, O Pandolfe, mig bønhet
Og eder hiem igien betimeligen føret;
I eders Hænder jeg hengive alting vil,
I eene hindre kand et ynksom Skue-Spill.
I ved jer Myndighed kand redde tvende Huuse,
Kand true Stormen, den forbyde meer at bruuse.
Pandolfus ene kand ved Broders Myndighed
Udslukke denne Ild og os forhverve Fred,
Og tvinge begge at indstikke Sværd og Glavind.

PANDOLFUS

Siig, Dorothea, hvad er Aarsag til slig Avind?
Hvad har adsplittet det foreened Søster-Par?
Hvad Polidorus mod Leander ægget har?

DOROTHEA

Jeg kand min Tale ey for Suk og Graad fremføre.

PANDOLFUS

Holdt op at græde lidt, lad mig Aarsagen høre!

DOROTHEA

Viid, O Pandolfe! at en liden Skiøde-Hund
Til saadan Tvistighed er eenest rætte Grund,
Den Philocyne fik ved Moders Testamente
Imod Luciliæ den ældste Søsters Vente.
Et Had, skiønt hemmelig, sligt haver først forvoldt;
Lucilia en Tiid dog gode Miiner holdt,
Til nu omsider hun ved List den haver røvet
Og Philocyne fast til Døde har bedrøvet.
Da man fik vide, i hvis Hænder Byttet var,
Strax Sorgen sig til Had, til Hævn forvandlet har;
Strax i Familien blev alting slet forvirred,
Og Philocyne har sin Polidor opirret
Imod Leander. Ham igien Lucilia,
Som ikke lider, at sig Byttet tages fra,
Med smigrend Løfter har ophidset Sværd at drage
Og med bevæbned Haand at drive Magt tilbage.
108En haard og blodig Krig saa alting trues med,
Hvis den ey stilles ved Pandolfi Myndighed.

PANDOLFUS

Slig Uheld smerter mig, Aarsagen meget meere.
Et saadant Søster-Had man finder vel blant fleere;
Men for saa ringe Ting, kun for en Skiøde-Hund,
To ædle Huuse at see gandske udi Grund,
Exempel derpaa ey citeres kand af Bøger,
Hvad Umag man sig gjør, hvor flittig man end søger.

Den Snak forvendt er, brug ikke med mig Spill,
Siig Sanden, eller det dig Livet koste vil.

DOROTHEA

Jeg svær ved Himlen, at jeg Sandhed ey forvender,
I min Oprigtighed selv, O Pandolfe, kiender,
Jeg overgiver mig i eders Vold og Magt,
Straf mig, hvis mindste Ord mod Sandhed jeg har sagt.

PANDOLFUS

Er det da sandt?

DOROTHEA

Ja vist, mit Liv til Pant jeg giver.

PANDOLFUS

Ah! Sorg, Forbittrelse mit Hierte sønderriver.
To Søstre for en Hund at hidses op til Krig,
Jeg tilstaaer selsomt er; men meere underlig
At see to Heldte sig saa læt at væbne lade,
For intet bryde Fred, saa læt hinanden hade.
I Venskab aldrig meer foreened nogen var,
Ey Damon, Pythias, som dette ædle Par.

DOROTHEA

Man dertil Polidor har bragt med megen Møye,
Leanders Venskab stod ham længe fast for Øye,
Omsider Elskov dog hos ham tog Overhaand,
Ham sønderrive tvang det sterke Venskabs Baand.

PANDOLFUS

Du maa, Pandolfe, da til side alting sætte,
Arbeyde eene paa at skille denne Trætte;
Jeg sværer ved mit Sværd, bestænkt med Heldte-Blod,
Og ved min gyldne Hielm, som jeg ved Nili Flod
Med Seyer-Haand tog fra den stolte Morisk Kiæmpe,
109At, om med gode ey, med Magt jeg sligt skal dæmpe,
At den af Parterne, som udi dette Spill
Er meest haardnakket, jeg dens Siæl opoffre vil.

Han gaaer.

DOROTHEA

Ach! all vor Velfærd nu sig paa Pandolfus hviler,
Som Himlen os har sendt. See! Sganarell hid iiler,
Ham udi Hovedet forkeerte Øyne staaer.
Kom Sganarell, kom hid, siig hvordan Sagen gaaer.

SCEN. 3.

Sganarell. Dorothea.

SGANARELL

Hey Mossieurs! Qvarteer! Qvarteer! er I galne? Jeg er neutral, jeg er kun Skriver ved Armeen; Jeg er
Commissarius; Jeg er Auditeur; Gregorius Qvarte - - er-Mester.

DOROTHEA

Hvad er paa færde, Sganarell?

SGANARELL

Er der nogen bag efter mig Dorothea?

DOROTHEA

Jeg seer jo ikke et Menneske. Jeg troer, at du er bange for din egen Skygge.

SGANARELL

Hey! kommer da I Fæhundede, saa mange som I er; jeg er Karl for jer Hat, om I var tusinde.

DOROTHEA

Har du været i noget Slag, Sganarell?

SGANARELL

I forbandede Skabhalse, hvi kommer I ikke nu?

DOROTHEA

Er du forfuldt af nogen?

SGANARELL

Hey hey! Cujon, Cujonior, Cujonissimus! kommer kun I Hunde, jeg skal tage jer alle paa min Samvittighed.

DOROTHEA

Jeg troer, Karlen er gall; Her er jo ikke et Menneske.

SGANARELL

Jeg skal viise jer hvad det er at binde an med mig.

DOROTHEA

Ey svar mig dog, hvor har du været?

SGANARELL

Jeg skal viise jer, at Hiertet sidder paa det rette Sted.

110

DOROTHEA

Ey hør dog, naar Folk taler til dig.

SGANARELL

Er det dig, Dorothea? du har got, som kand sidde hiemme bag Kakkelovnen.

DOROTHEA

Jeg seer, Gud skee Lov! at du ingen Skade har faaet.

SGANARELL

Da er det Under; thi mig syntes, at jeg fik en Bombe lige paa min Næse.

DOROTHEA

Da maa du ha en forbandet sterk Næse, som en Bombe ikke kand bide paa.

SGANARELL

Det maa jeg forstaae.

DOROTHEA

Er der holdt noget Slag?

SGANARELL

Et Slag, hvis Lige ikke har været hørt fra Verdens Begyndelse.

DOROTHEA

Hvilket Parthi har da Seyeren?

SGANARELL

Det veed jeg ikke; thi da Slaget begyndte, defelerede jeg, for at gjøre Afbræk paa Fiendens Proviant, og derved i en Hast gjøre Ende paa Krigen. Jeg brød ind i et Telt, hvor jeg attaqverede 4 Vestphaliske Skinker, som maatte gie sig paa Naade og Unaade; gjorde to nye Kioler til Krigs-Fanger, og fik ved Capitulation et par Fløyels Buxer, som jeg havde agtet at forære jer til at gjøre en Kaabe af.

DOROTHEA

Havde du ikke andet at forære mig, saa maatte du beholde det selv.

SGANARELL

Men Dorothea, da jeg skulde avangere tilbage med Byttet, kommer 20 bevæbnede Knegte i Hælene efter mig, af hvilke jeg slog 19 ihjel med Skinkerne, og den 20de fik jeg af Halsen ved det, at jeg kastede ham Skinkerne tillige med Klæerne lige i Næsen.

DOROTHEA

Men er det vist, at de er i Slag sammen?

SGANARELL

Vil I ikke troe mig, saa kand I selv gaae der hen. Slaget er begyndt for en halv Time siden; Jeg kunde nok have oppebiet Enden, men jeg er gandske ikke curiosk, jeg faaer det nok at vide af andre. Jeg har gjort alt hvad jeg kunde; thi havde ikke disse Rakkere kommen efter mig, saa havde jeg afskaaret Fiendens heele Proviant.

111

DOROTHEA

Aa Sganarell, det er en ulykkelig Tidende du fører; havde man biet med Slaget en Time længer, havde vi været frelste, thi Pandolfus er kommen tilbage.

SGANARELL

Pandolfus er kommen tilbage?

DOROTHEA

Ja, jeg har selv talt med ham, og fortalt ham den heele Historie. Han er den eeneste, som ved sin Myndighed kand tvinge dem til Forliig og afvende all videre Ulykke.

SGANARELL

Det er sandt Dorothea, det var en stor Ulykke, at han ikke kom lidt tilforn.

DOROTHEA

Jeg fandt ham, da han var nys kommen. Han var meget fortørnet, saasom han havde hørt af Folk, som mødte ham paa Veyen, den Krig som var opvakt mellem sine Søstre; men blev ligesom rasende, da han hørde Aarsagen dertil. Han soer, at han, inden Soel gik ned, skulde gjøre Ende derpaa, eller sætte sit Liv til.

De gaaer.

SCEN. 4.

EN CAVALLIER

i Krigs-Habit. Man aldrig nogen Tiid saae Stridsmænd meere modig,
Ey meer haardnakket var et Slag, ey meer blodig,
En Fiend' u-forsagt ey meer mod Fiend' gik:
Enhver sit Bane-Saar i Bryst og Hierte fik;
Hver paa det Sted han stoed man Næsegruus saae falde,
Sin Eftermand til Hævn og til Exempel kalde;
Een figted med een Arm, en anden sad paa Knæe,
Til yderst Aandedræt sin Fiende truede.
Leander, Polidor man stride saae som Løver,
Som Tigre, Bjørne, dem man Ungerne berøver;
Ulyssis Listighed, Achillis, Hectors Mod
Enhver af disse to tilkiende give lod:
Thi nu man dennem saae Krigshæren at omride,
Opmuntrende enhver; nu for i Spidsen stride.
Hver nu Anfører var, og nu igien Soldat,
Nu brugte Hiernen, nu igien tog Sverdet fat.
Hvo undrer, naar man seer saaledes Kiemper stride,
112At Seyeren ey meer til een end anden Side
Kand hælde, vende sig? at ingen vinde maa,
Naar Høvding og Soldat som Muur og Klippe staae?
Da Stridsmænds Arme fast af Mord udmatted vare,
Leander raabte: Vi, for meere Blod at spare,
Afgjøre Sagen vil alleene ved Duell.
Den ædle Polidor ham svarede: Ja vel.
Strax Tiid og Sted blev til en Eene-Kamp udnævnet,
Leander Polidor til denne Plads har stevnet,
Hvor til det yderste de begge figte vil
Og ende ved eens Død slig blodig Sørge-Spill.
Hvis Rættens er, der i skal Sverdet være Dommer.
Men der jeg bliver vaer, at Polidorus kommer,
Han til at møde sidst er alt for Ære-kiær;
Han Miine har, som han om Seyr forsikred er.

SCEN. 5.

Polidor. Cavallieren. Leander. En anden Cavallier.

POLIDOR

Her er det Sted, hvor vi skal om Melampe spille,
Hvor Sverdet mellem os vor Trætte skal adskille;
Men jeg min Avindsmand end ey at møde seer.

LEANDER

træder frem fra den anden Side. Her er din Bane-Mand, bekymre dig ey meer.

POLIDOR

Hvo andens Bane-Mand, Leander, her skal være,
Det Sværdet viise vil, det skal Udgangen lære.
Din Overmod dig har forstokket og gjort blind,
Trods ey saa meget, tag i Tide Søftet ind!
Fortryd din Daarlighed, Leander, fald til føye,
Tilbage Byttet giv, saa lader jeg mig nøye,
Saa alt hvad skeet er, jeg ey meer vil tænke paa,
Saa gamle Venskab vi igien fornye maa.

LEANDER

Før Vand til Ild, før Bierg til Søe forvandlet bliver,
Før jeg, O Polidor, Melampe overgiver;
Leander aldrig sig af Trudsler skrække lod,
113 Han aldrig viget har i Slag og Kamp en Fod.
Et ædelt Hierte sig af Ord ey lader spæge,
Til Fred og Venskab du mig aldrig skal bevæge,
Jeg aldrig stikker Sverd i Skeeden, aldrig gaaer
Af dette Sted, før du fra saadan Paastand staaer.

POLIDOR

Du af Haardnakkenhed ey selv kand see den Fare,
Som du dig styrter i. Dit Liv jeg vilde spare,
Som næst min egen Siæl af alting før var kiær;
Men til din Undergang du selv mig tvinger her,
Saa heele Verden skal mig herudi frikiende,
At uden Aarsag jeg mit Sverd har villet vende
Mod min Velgiører, ja at jeg min beste Ven
Ey uden Nød og Tvang i Graven skikker hen.

Her paa trækker de ud. Trompetterne blæser, og de gaaer løs paa hinanden. Naar de har figtet noget, kommer Dorothea ind med udslagen Haar og raaber:

114

SCEN. 6.

Dorothea. De andre.

DOROTHEA

Ach! holder inde lidt! jeg har et Ord at sige.

POLIDOR

See hvilken Dristighed, bort u-forskammet Pige,
Med mindre af mit Sverd du først opoffres vil.

DOROTHEA

Det som har opvakt Strid, er ikke meere til.
I begge Fruers Navn jeg byder at ophøre.

LEANDER

Det Navn alleene kand en stakket Stilstand gjøre.

DOROTHEA

Til Blods Udgydelse er ingen Aarsag meer,
Stik Sverd i Skeeden ind: Melampe myrdet er.

LEANDER

Melampe myrdet?

POLIDOR

Hvad? Melampe meer ey lever!
O Himmel! hvis saa er ---

LEANDER

Mit heele Legem bæver,
Ach! hvilken Tidende!

POLIDOR

O hvilket Tordenslag!

LEANDER

Melampe myrdet!

POLIDOR

O! en u-lyksalig Dag.

LEANDER

Hvo haver dristet sig et saadan Mord at gjøre?

DOROTHEA

Et selsomt Eventyr I her skal faae at høre:
115Pandolfus kommen er nys u-formodentlig.
Da ham Aarsagen blev fortalt til denne Krig,
Han begge Søstre først forsøgte at forlige;
Men da af Ord de ey sig vilde lade sige,
I Vrede strax begav sig til Lucilia,
Som myndig Broder tog Melampe hende fra,
(Jeg kand ey tale meer, saa Sorgen Hiertet trykker)
Og med sit hvasse Sværd i tvende lige Stykker
Melampe deelede. O! et u-hørlig Mord!
Jeg kand af Rædsel ey fast tale meer et Ord.
Naar jeg der tænker paa, jeg Øyen strax maa væde;
Gir mig, O Ridder! et Øyeblik at græde,
Den sidste Pligt jeg mod Melampe vise maa.
Nu vil jeg videre med min Histori gaae.
Han for Lucilia den eene Part fremlagde:
Vanskabte Søster, see det er din Deel, han sagde;
Til Philocyne jeg vil skikke anden Deel,
Thi begge ikke kand Melampe nyde heel.
Den Hierte har som Staal, hvis Øyen ikke rinder,
Natur, som Tiger, der sig ey bevæget finder
Af saadan Hændelse, af sligt u-hørligt Mord.
Lucilia af Skræk ey taledet et Ord,
Men som et afhugt Træ paa Marmor-Gulv nedfalder,
Og med en hikkend Røst mig til sig sagte kalder:
Flyv Dorothea som en Piil, hun sagde, hen,
Siig Polidor, at nu Leander blir hans Ven.
Byd dem, ey Avind-Skiold meer mod hinanden føre,
I Skeden stikke Sværd, en ævig Fred at gjøre;
Siig, mod Pandolfus de foreenes begge maa;
Fortæll den Gierning, som du ham bedrive saae:
Hvad Tyrannie han mod Melampe haver øvet,
I tvende stykker at med Sværd han den har kløvet;
Siig, Aarsag mellem os ey meere er til Krig,
Men at Pandolfus den forflyttet har paa sig.

POLIDOR

Slig Hændelse en stor Forandring kand forvolde.

116

LEANDER

Vi i det mindste maa med Striden lidt opholde,
Til meere Kundskab vi om dette Mord kand faae.

POLIDOR

Jeg er tilfreds; vor Sag kand lige aaben staae.

SCEN. 7.

Lucilia. De andre.

LUCILIA

I Heldte, kaster Sverd, hinanden strax omfavner,
Melampe myrdet er, at stride meer ey gavner,
Forny'r det forrige og gamle Venskabs Baand,
Bortkaster Glavind, og hverandre giver Haand!

LEANDER

I mig at drage Sverd, min Jomfru, haver bydet,
For eder, ey for mig, jeg Venne-Blod har gydet,
Min Vrede grundet sig paa eders Vrede har,
Jeg var kun ivrig, for min Jomfrue ivrig var,
Forlod min Ven, thi I mig bød ham at forlade,
Jeg haded Polidor, thi I befoel at hade;
I eder har af mig, min Jomfru! kun betient
Som af et Redskab; I var Haand, jeg Instrument.
At elske Polidor I atter mig nu byder,
Strax i at elske ham min Jomfru jeg adlyder,
Jeg stikker Sverdet ind, jeg favner om min Ven;
Saa snart I hader ham, jeg trekker Sverd igien.
Jeg ingen Villie har, jeg er ikkun Machine,
Det Hiul, som driver, er min Jomfrus Nik og Mine,
Som Siælen driver nu til Had, til Kierlighed,
Til Hævn, til Medynk, nu til Krig og nu til Fred.

LUCILIA

Jeg byder eder da, Leander, Fred at gjøre.

LEANDER

All Had og Fiendskab paa min Side skal ophøre.

POLIDOR

Min Philocynes Nik jeg først opbie maa,
Men der jeg hende seer i Møde os at gaae.

117

SCEN. 8.

Philocyne. De forrige Personer.

PHILOCYNE

Nu, Philocyne, dig all Haab da er berøved!
Ach! hvilken Siæl er til, der Skiæbnen saa har prøvet?
Jeg fra min Broder Bud faaer u-formodentlig,
At nu ophævet er all Had og Søster-Krig,
At han til Tegn af Fred mig min Melampe sender;
Jeg daaner fast af Fryd, jeg mig mod Byttet vender,
Men Himmel! jeg med Skræk den finder ikke heel,
Af min Melampe jeg seer kun den halve Deel,
Ach! hvilken Broder har sin Søster saa begavet?
Tyrannisk Nero! hvi omkom du ey paa Havet?
O u-lyksalig Vind, som dig til Landet drev!
Hvi Fisk og Fugle du til Bytte ikke blev?
Hvi blev dit Legem ey ædt op af Krager, Ravne?
Hvi med beholden Skib du levend' skulde havne,
For at bedrøve mig, for at bedrive Mord
Paa det, som jeg af alt har elsket meest paa Jord?
O! hvilken blodig Skiænk! det Syn jeg aldrig glemmer,
O! hvilken Spot, jeg den i Hiertet stedse glemmer,
Til sidste Aande-Dræt jeg tænke vil derpaa,
Den blodig Skiænk vil mig for Øyne stedse staae.

Alt hvad i denne Sorg dog Hiertet lidet trøster,
Er at jeg ey skal meer bespottes af min Søster,
Og at Lucilia sin Villie ikke fik,
Ja, at min Fiende det ikke bedre gik,
At hun ey over mig skal meere triumphere;
Thi Sorgen træffer mig, men hende meget meere,
Pandolfus hende det af Hænder revet har,
Jeg ikkun taber det, som i Forhaabning var;
Hun allerede det i Eye havde inde,
Som jeg ved u-vis Krig forsøgte til at vinde.
En liden Trøst, dog Trøst, tilfælles Skibbrud er,
Helst naar tillige man sin Fiend drukne seer.
Men der jeg hende seer med Hovedet at hænge;
118Lucilia! din Fryd ey vared for dig længe.

LUCILIA

Saa ofte skeer, naar to forliges ikke kand,
At det som trættes om tilfalder tredie Mand.
Slig Mord at smerte mig, jeg tilstaaer og bekiender,
Dog glæder mig, at dig ey Byttet faldt i Hænder.

PHILOCYNE

Den samme Trøst er og for mig, Lucilia!
At dig din Øyens Lyst med Magt blev taget fra.
Thi end hvor meget jeg Melampe elsket haver,
Hvor meget end dens Mord mit ynksom Hierte gnaver,
Jeg heller deraf seer den eene blodig Deel,
End at udi dit Skiød den skulde ligge heel.
Hvor stor Forliisen er, jeg dog har vundet dette,
At du blev revsed for din u-rætfærdig Trætte,
For du foragtet har din Moders Testament
Og mod din Søster dig af Rænker har betient.
Men hvad er det for Lyd? en Traur-Musik jeg hører.
Ach Himmel! nu igjen min Faders Grav sig rører.
Jeg frygter, det som før af Graven sig har reyst,
Opstaaer nu atter; Vist, det er den samme Geist.

SCEN. 9.

GEISTEN

staaer op ved en sagte Musik, de andre hænger imidlertid med Hovederne. Vanskabte Søstre, hør, hvad jeg vil eder siige:

Pandolfus gjorde ræt, hvis eder han tillige
Opoffret havde med det samme blodig Sverd;
Enhver af eder var ey anden Skiæbne værd,
Som efter andens Liv for ingen Ting har tragtet,
Det som meest helligt i Naturen er, foragtet.
Han Tvistens Æble ræt af Hænder eder rev,
En hellig Iver ham til saadan Gierning drev.
I Furier! jeg bør saaledes eder nævne,
I endnu pukke tør, og pønser paa at hævne
En ædel Gierning, som Pandolfus haver giort;
I saadan Broders Dyd tør end afmale sort,
119Forliebte Beylere mod eders Broder ægge,
Den allerstørste Synd til andre Synder legge,
Den at udrødde, som er Huusets Øyesteen
Og paa vor Stamme-Træ den eenest blomstrend' Green.
Det synes ligesom I begge bange ere,
At eders Lige man i Skrifter skal citere;
Det synes ligesom at af Ærgierighed

I blant Misdædere vil have første Sted,
At naar man nævner een og anden grov Misdæder,
Den ey skal kunde staae i Classe, Rang med eder,
At Messalinæ Navn skal døe og undergaae,
Og en Cæsonia ey meer skal tænkes paa,
At Belides I vil af første Classe støde,
Ja Eryphila selv at gaae tilside nøde,
Og at en Tyndaris, Xantippe, Dalila
Mod Philocyne og mod en Lucilia
Ey meer maa regnes, saa at disse ingen Lige
I Ondskab have maa, men alle maa dem vige,
At udi Asien, Ægypten, Grækenland
Et Monstrum ey er fød som udi dette Land.
Omvender eder, og sligt Had af Hiertet rødder,
Gaaer, kaster eder for den ædle Broders Fødder,
Gaaer, kysser paa den Haand, som Luen slukket har,
Der dæmpet haver det, som Ildens Tønder var.
Hvis I fremturer meer og Hierterne forhærde,
Da eder denne Geist skal Dag og Nat forfærde:
Hvor I end reyser hen, paa hvilken Sted I boe,
Jeg eder plage vil og aldrig give Roe.
Herpaa spilles igien, og Geisten synker ned.

SCEN. 10.

De andre.

LUCILIA

Vor Synd og Ondskab nu jeg udi Hiertet kiender,
Fra forrig Daarlighed med Ruelse mig vender.
Forlad, O Polidor! see jeg mig kaster ned
For eders Fødder, mig tilbeder Miskundhed;
120Ey paa det onde tænk, som jeg har foraarsaget.
Og I Leander, som for min skyld Sværd har draget,
Som saa ophidset har min Ubesindighed,
Med eders beste Ven har nødt at bryde Fred - - -
De vil reyse hende op. Ney jeg paa mine Knæe saa længe liggend bliver,
Til I min store Feyl og blodig Synd tilgiver,
Til I forsikrer mig med Ord og dyrest Eed,
At saadant kastes skal hen udi Glemsomhed.

POLIDOR

Jeg svær ved Himmelen, at aldrig jeg vil anke
Paa det, I haver giort, men rødde ud slig Tanke,
I Jorden grave ned alt hvad mig hendet er,
Og ey til ævig Tid at tænke derpaa meer.

LEANDER

I nødig haver ey, min Jomfru, mig at bede,
Jeg som ved mindste Nik til alle Ting er reede.

LUCILIA

Hvad vor Forlovelse nu meer opholde kand?
I blive skal i Dag min Brudgom, Ægte-Mand.

PHILOCYNE

Og I det samme og, O Polidor, skal hede,
Men giv mig først et Aar, Melampe at begræde,
Naar Aaret er forbi, saa strax i Ægte-Stand
Vi os begive vil, der haver I min Haand.

Melampe Noter

S. 54.

Musqvetten, Musketten, en Luntebøsse, der i det 16. og 17. Aarh. var det almindelige Fodfolksildvaaben. -*disputere dig*, nægte, frakende dig. -*mare!*, egl. [Jomfru] Maria: sandelig, minsandten. -*Malicen*, Forvanskning af Militsen; Militæret. *skyvier*, skjuler. -*Det maa han*, Lad ham blot komme. -*Podagra*, Gigt i Fødderne (ikke i Hænderne). -*Landgilde*, Fæstebøndernes aarlige Afgift til Herremanden. - Proprefaren, Proprietæren, dvs. Herremanden.

121

S. 55.

Øverst, Oberst. -*Philocyne*, gr., betyder den Hundekære. *Ducater*. En Dukat var en Guldmønt af opr. 2 Rigsdalers Værdi. -*subtilt*, fint.

S. 56.

Frue ... Madame, Frue kaldtes kun fornemme Kvinder, hvis Mænd havde Rang. Madam(e) brugtes som Titel til Kvinder uden for Almestanden, men hvis Mænd ikke havde Rang.

S. 57.

Marchands tres renommés, fr. velagtede Købmænd. -*desperat*, fortvivlet.

S. 58.

a parte, særlig. -*artigt Creatur*, fin Skabning.

S. 59.

klage dig, anklage dig. -*Sørge-Stue*, i Sørge- eller Vaagestuerne, hvor der holdtes Vagt ved Liget, samledes man tillige til forskellig Slags Forlystelse. -*den som er Imprimatur*, dvs. den som er Censor (almindeligvis Dekanen for det filosofiske Fakultet, hvis Paategning »Imprimatur«, lat. »maa trykkes«, skulle sættes paa et Manuskript, før dette maatte udgives). -*Pan'sKong Priapi Søn*, den trojanske Sagnprins Paris var Søn af Kong Priamos; Priapus (gr.Priapos) er Navnet paa en Frugtbarhedsgud. -*Helene*. Paris røvede Spartanerkongen Menelaos' Hustru Helena, Jordens skønneste Kvinde, og blev dermed Aarsag til den trojanske Krig, hvorom Homers Epos »Iliaden« handler. -*Senecus*, Fejl for Seneca, romersk Filosof og Digter (o.4 f. Kr.-65 e. Kr.). -*Carnali*, Slyngel.

S. 60.

Intriguer, List, Rænker. -*Skabhals*, Fæhoved, Fjols. -*durchtrængende*, kløgtige. -*Durchleuchtighed*, ty. Durchlaucht, Durchlauchtigkeit, Højhed. -*gaae jere Sager an*, gribe ... an; gaa til Værks. -*Ergo*, lat. altsaa, følgelig. -*Sprichwortet*, ty. das Sprichwort, Ordsproget.

S. 61.

rørt ... om, omtalt. -*Client*, afhængig, tjenstskyldig Person. *et Aar for*, et Aar før. -*Morer*, Maurere (Araberne i Spanien). -*Saracener*; saaledes kaldte de Kristne Araberne, som trængte ind i Europa i Middelalderen. -*solenniter*, højtideligt. -*Practiker*, Rænker, List. -*Tarentinske*, dvs. fra Tarent, By i Syditalien, hvor Handlingen altsaa foregaar.

S. 62.

saae min Tempo, saa min Lejlighed. -*Doctor-Kiol*, den lærde Stand bar gerne sort Overklædning (Kjole). -*Billighed*, Rimelighed. -*at spiise mig med Løfter*, at spise mig af med Løfter.

S. 63.

Metamorphosis, gr. Forvandling, Omskabelse. -*Sophocles*, græsk Tragediedigter (496-406 f. Kr.). -*Euripides*, græsk Tragediedigter (o. 480-406 f. Kr.).

S. 64.

lad af at love, hold op med at love.

S. 65.

End for, endog, selv for. -*denne sinde*, denne Gang. -*Hurtighed*, Dygtighed, Snildhed.

S. 66.

altereret sig, ophidset sig. -*Affecter*, Sindsbevægelser. -*gemeent*, simpelt.

S. 67.

practiseret den bort, smuglet, listet den bort.

122

S. 68.

hidde, hedde. -Tausheds Last, Tavsheds Byrde.

S. 69.

Forliis, Tab.

S. 70.

en nedrig Siæl end, endog en nedrig (lav) Sjæl.

S. 71.

Ilias, Illaden, dvs. Digtet om Ilios (eller Ilion) - Troja - med Skildringen af Kampene under Grækernes Belejring af Byen. Her altsaa Betydningen: en trojansk Krig.

S. 72.

Ja ... skiule ... Topetc. Ekkoscenen er, muligvis med ukendt Mellemed, en Efterligning af en Scene i den italienske Digter Giovanni Battista Guarinis Hyrdespil »Il pastor fido« (1590). *Achilles*, græsk Sagnhelt og en af Hovedpersonerne i Iliaden.

S. 73.

fixere, narre.

S. 74.

hoven, hævet, opsvulmet. -Sneemoes, Dessert af udblødte Tvebakker, tillavet med Flødeskum. *-Satyrer*, Satirer. *-Cortisan*, Elsker. *-Florabella, Phillis (Phyllis), Mirtillus (Myrtillus), Amarillis (Amaryllis)*, yndede Navne i Hyrdepoesien.

S. 75.

plat, fuldstændigt, rent. -Ret ligesom en Eeg ..., Lignelsen findes i Ovids Metamorphoses 10. Bog, Vers 372-375. *-Hercules*, om den store græske Sagnhelt Herakles (lat. Hercules) fortaltes, at han som Yngling stod paa en Skillevej over for to Kvinder, »Dyden« og »Lasten«, og at han valgte at følge den første. *-Affecter*, Lidenskaber. *-tilforn*, tidligere.

S. 76.

Cupido, lat. Elskovsguden. *-overmastig, overmodig, dumdristig.*

S. 77.

Fripostighed, Frimodighed. *-Hector*, den tapreste af de trojanske Helte var Kong Priamos' Søn Hektor, som dræbtes af Achilles. *-figte, fægte, kæmpe. -hvor, hvordan.*

S. 78.

Jacta est alea, lat. Kastet er Terningen (Cæsars Ord, da han i Aaret 49 f. Kr. overskred Floden Rubicon og begyndte Borgerkrigen) .

S. 79.

Hoed-Materien, Hovedanledningen. *-2de, tvende. -paa Cavalliers Parol, paa en Adelsmands Ord; paa Æresord. -Du skal ikke troe, Du aner ikke, du kan ikke tænke dig.*

S. 80.

irret, taget Fejl. -hvilket er ikke min Leylighed, hvad der ikke er mig belejligt, passer mig daarligt. *-besynderlig, især.*

S. 81.

Det staaer mig ikke for Øyen, det er ikke det, der ligger mig paa Sinde. *-Plenipotentarius*, lat. Befuldmægtiget, Statsudsending forsynet med uindskrænket Fuldmagt.

S. 83.

og trods!, et Sejrsudraab; sml. endnu: trods nogen!, dvs. lige saa godt som nogen! *-Gripomenusser*, Øgenavn for Retsbetjente, Politibetjente, dannet af gribe og homines, lat. Mennesker (fra plattysk griphomines). *-Mussier*, Forvanskning af fr. monsieur, min Herre, Hr. *-svær, sværger.*

S. 84.

Hundsvot, Asen. *-Spectatores*, lat. Tilskuerne. *-abit*, lat. gaar bort. *-Axelen*, Skulderen.

123

S. 85.

en blot Kaarde, en Kaarde draget af Skeden. *-Serviteur*, fr. (Deres) Tjener.

S. 86.

visse Indkomster, faste, bestemte Indkomster. -*lever af extra*, lever af Ekstraindtægter, Drikkepenge. -*Næsestiver*, Næsestyver, Slag paa Næsen. -*calore intestinorum*, lat., af (for stærk) Varme i Indvoldene, hede Vædsker. -*Juris civilis ... canonici*, lat. i borgerlig eller kanonisk (gejstlig) Ret. - *consulere*, raadspørge. - Casu, af lat. casus, Tilfælde. -*gier sig saa gemeene*, nedlader sig til.

S. 87.

incurabel, uhelbredelig. -*Clisterer*, Klysterer, Lavementer. *Chiragra*, gr. Gigt i Haand- og Fingerleddene. -*Frantzoser*, ty. Franzosen, Syfilis (egl. »Den franske Syge«). -*Theriac*, gr. berømt Universalmiddel, bestaaende af en Mængde Ingredienser; brugtes indtil det 18. Aarh. mod smitsomme Sygdomme og Forgiftninger. -*dependerer af*, afhænger af.

S. 88.

Harcelering, Gøren-Nar, Drilleri.

S. 90.

Standarden, Flaget.

S. 91.

douce, dæmpet. -*Naturen har forsvoren*, har fornægtet Naturen. - P/ufonis, af Pluto, Underverdenens Gud.

S. 92.

to Thebaner, den thebanske Sagnkonge Ødipus' to Sønner Eteokles og Polyneikes kæmpede om Magten i Theben og dræbte hinanden i Tvekamp. -*endrægtelig*, i (fuld) Enighed. -*Straf*, Irettesættelse. -*Ruelse*, Anger. -*lade Byttet*, lade Byttet være.

S. 93.

angennem, behagelig. -*uformodentlig*, uventet. -*omsale*, sadle om. -*At tage Svøftet ind*, at tage Søftet ind, rebe Sejl; stikke Piben ind. -*Proserpina*, lat. Gudinde i Underverdenen (gr. Persefone). -*hun mig undgik udaf Hænder*, hun undslap fra mig.

S. 95.

kommen i Ord sammen, kommet i Trætte med hinanden. *Fæstemøe*, i venlig Tiltale: Jomfru, Pige. -*tienner for Pige*, tjener som Pige.

S. 96.

for Bryllupet, før Brylluppet. -*Chor*, Andagt.

S. 97.

artig, kløgtigt, kvikt.

S. 98.

Neptunus, lat. Havguden. -*det er kun slet bestilt*, det staar kun daarligt til.

S. 99.

Fisker-Tidende, maaske norsk, svarende til det danske Udtryk »Skipperløgn«. -*fixerede mig*, holdt mig for Nar.

S. 100.

Cabeljou, Kabliau, Stortorsk. -*profitere*, gavne.

S. 101.

gaaer an, begynder. -*sagte*, sagtens.

S. 102.

sin Klud, sin Halsklud, sit Halstørklæde.

S. 103.

examinere, undersøge. -*Mahomed Muleaz*, Mahomed Muley, den store marokkanske Konge Muley Ismaels Søn (d. 1706). *Ceuta*, By i Marokko, som 1694-1720 belejredes af Maurerne.

S. 104.

fortryder I paa, bliver I vrede over. -*Finke-Ridder*, Storpraler; daarlig Karl (egl. Tilnavn til den pralende Helt i Folkebogen »Finkeridderen«, oversat fra Tysk 1703).

124

S. 105.

omen, lat. Varsel.

S. 106.

Ænea, af Æneas, trojansk Sagnhelt, der flygtede fra det brændende Troja og efter megen Omflakken naaede Italien, hvor han blev Roms Grundlægger. Hovedperson i den romerske Digter Vergils Epos »Æneiden« (skr. 29-19 f. Kr.).

S. 107.

Imod Luciliæ ... Vente, imod Lucilias ... Forventning.

S. 108.

gandske udi Grund, helt ødelagt. -*Damon, Pythias*. Der tænkes paa Damon og Phintias (ikke Pythias), to Mænd ved Dionysios den Yngres Hof i Syrakus (4. Aarh. f. Kr.), berømte for deres trofaste Venskab; se Cicero, *De officiis* III, 10,45.

S. 109.

Mossiers, vulgært for fr. messieurs, (mine) Herrer. -*Qvarteer!* Naade!, Skaanse! -*Commissarius*, Kommissær, Statseembedsmand hvem et særligt Hverv er overdraget. - *Cu/on ... Cu/onissimus!* Sganarell anvender den latinske Gradbøjning af Adjektiver paa Substantivet Kujon.

S. 110.

defelerede jeg, defilerede jeg, sneg jeg mig bort. -*attaqverede*, angreb. -*avangere*, Forvanskning af *avancere*, rykke frem. *oppcbiet*, afventet, ventet paa. -*gandske ikke curiøsk*, aldeles ikke nysgerrig.

S. 111.

u-forsagt ey meer, ikke mere uforsagt. -*Ulyssis Listighed*, den græske Sagnhelt Odysseus (lat. Ulysses) var kendt for Skarpsindighed og List (og for Veltalenhed). Se Ulysses von Ithacia, i Bind IV.

S. 112.

Avindsmand, Fjende.

S. 115.

u-herlig Mord, utroligt, uhyrligt Mord.

S. 116.

Glavind, Sværd.

S. 117.

Nero, romersk Kejser 54-68, berømt for sin Grusomhed. *beholden*, i god Behold, uskadt.

S. 118.

Traur-Musik, Sørgemusik.

S. 119.

Messalinæ, af Messalina, lastefuld romersk Kejserinde; hun henrettedes for Ægteskabsbrud i Aaret 48. -*Cæsonia*, en anden lastefuld Romerinde, gift med Kejser Caligula og myrdet sammen med ham Aar 41. -*Belides*. Hermed menes den græske Sagnkonge Danaos' 50 Døtre Danaiderne, som dræbte deres Mænd i Brudenatten - med een Undtagelse. Deres Forfader hed Belos (lat. Belus). -*Eryphila*, Erifyle, gr. Sagnfigur. Hun forraadte sin Mand Amfiaraos, da han ikke vilde med paa »de syvs Tog« mod Theben. -*Tyndans*, dvs. Tyndareos' Datter, enten Helene, der foraarsagede den trojanske Krig, eller Klytimestra, der myrdede sin Mand Agamemnon, Grækernes Anfører i den samme Krig. -*Xantippe*, den store græske Filosof Sokrates' arrige Hustru. -*Dalila*, Filisterkvinden, som forraadte Samson.

S. 120.

mig tilbeder, beder om.